Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

ЗВЯЗДА

24 мая 1991 г. ПЯТНІЦА

Газета выдаецца са жніўня 1917 года

Орган Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Беларускай ССР

№ 100 (21628)

Цана 10 кап.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

ПРАГРАМА ЎРАДА, РОЗНЫЯ АЦЭНКІ...

Здаецца, што ўрад хоча перакласці большую частку адказнасці за выкананне прапанаванай ім Дзяржаўнай праграмы стабілізацыі эканомікі і сацыяльнай абароны насельніцтва на плечы Вярхоўнага Савета. Гэта думка не раз гучала пры разглядзе дакумента ў пастаянных парламенцкіх камісіях і на папярэднім абмеркаванні ў зале пленарных пасяджэнняў. Папрокі ў адрас распрацоўшчыкаў праграмы пачаліся ўжо з самой яе назвы. Чаму праграма «дзяржаўная»? Ці не больш разумна назваць яе ўрадавай або мерамі Савета Міністраў па стабілізацыі эканомікі?

Першаму намесніку Старшыні Савета Міністраў БССР Міхаілу Мясніковічу прыйшлося, што называецца, трымаць кругавую абарону. Ён так аргументаваў пазіцыю ўрада:

— Сёння мы жывём і працуем ва ўмовах Саюза. І, натуральна, адстойваць агульныя інтарэсы рэспублікі ў цэнтры лягчэй ад імя не толькі Савета Міністраў, але і вышэйшай улады Беларусі. Не магу згадзіцца з тымі крытыкамі, якія называюць праграму дэкларатыўнай. У ёй канцэптуальна адлюстраваны падыходы і бачанне праблем. Ва ўрада пад гэты дакумент ёсць канкрэтныя планы работы, з канкрэтнымі выканаўцамі і тэрмінамі.

Неправамернымі выглядаюць абвінавачванні і ў дыктатарскім характары праграмы. Бо ў ёй дакладна і ясна абазначаны шматлікія магчымасці для расшырэння прадпрымальніцтва ў самых розных сферах для ўсіх форм уласнасці. А меры забірання прымусовага характару, якія, натуральна, не могуць быць папулярнымі ні ў якіх умовах, займаюць на гэтым фоне вельмі скромнае месца. У цэлым жа антыкрызісная праграма не супярэчыць, а, наадварот, развівае палажэнні праграмы пераходу да рынку, указвае шляхі і механізмы далейшай работы.

...На перапынак дэпутаты выходзілі заклапочанымі. Кожнаму з іх трэба будзе вызначыць свае адносіны да важнейшай праблемы. І вельмі дорага могуць абысціся памылкі. Але раней, чым галасаваць, усе народныя выбраннікі сабраліся ў галоўнай зале, дзе ў 16 гадзін аднавілася пленарнае пасяджэнне.

У. ГЛОД, Я. ГАРЭЛІК, А. КРЫЖАНОЎСКІ,
парламенцкія карэспандэнты БЕЛТА.

ГОСЦІ З ПРЫБАЛТЫКІ

СМАЛЯВІЧЫ. (С. Букаціч). 21 мая на Беларускім аўтазаводзе ў Жодзіна адбылася сустрэча камуністаў і беспартыйных работнікаў аб'яднання з сакратаром ЦК Кампартыі Эстоніі, народным дэпутатам рэспублікі Мікалаем Аляксандравічам Захаравым і народным дэпутатам Латвіі, намеснікам старшыні фракцыі «Раўнапраўе» Вярхоўнага Савета Латвійскай рэспублікі Яўгенам Мікалаевічам Ягубцом.

Госці з Прыбалтыкі расказалі аб эканамічным і палітычным становішчы ў сваіх рэспубліках. Умовы для дзейнасці камуністаў зараз вельмі цяжкія, але ўсё ж у апошні час партыя папаўняецца новымі людзьмі—працоўныя пачынаюць разумець, да чаго могуць прывесці нястрымныя вузканацыяналістычныя амбіцыі вышэйшага кіраўніцтва ў Латвіі і Эстоніі.

М. Захараў і Я. Ягубец адказалі таксама на шматлікія вострыя пытанні прысутных.

БУДУЕЦЦА ШКОЛА

ШЧУЧЫН. (М. Смалян). У канцы вуліцы Леніна паднялася страла вежавага крана.

Гэта калектыў Шчучынскай МПМК-167 пачаў у райцэнтры будаўніцтва трэцяй сярэдняй школы. У сучасным трохпавярховым будынку размесцяцца, цір, плавальны басейн, спартыўная зала, сталовая, шматлікія вучэбныя кабінеты. Агульная плошча разам са стадыёнам складзе 26 тысяч квадратных метраў. Першага верасня будучага года за парты сядуць 1.296 вучняў.

НА РОЎНЫХ З ЗАМЕЖНЫМІ ФІРМАМІ

Упершыню ў нашай краіне ў Мінскім радыётэхнічным інстытуце пад кіраўніцтвам доктара тэхнічных навук прафесара Я. Алішава створаны макетныя ўзоры валаконна-аптычных сістэм на 1,2 гігабіта ў секунду, што дазваляе наладзіць больш як 17 тысяч лічбавых тэлефонных каналаў высокай якасці.

— Па важнейшых параметрах, — гаворыць Япанчэ Вагізавіч, — яны пераўзыходзяць усе вядомыя замежныя і айчынныя распрацоўкі, аб чым сведчаць высокія ацэнкі спецыялістаў. Многія з іх атрымалі медалі і дыпломы ў час дэманстрацыі на ВДНГ СССР і выстаўках у Чэха-Славакіі, Венгрыі і на Лейпцыгскім кірмашы. Ад многіх краін, у тым ліку ад нашых бліжэйшых суседзяў—Польшчы, ФРГ, паступілі прапановы аб закупцы такіх прыбораў. Усе распрацоўкі абаронены 16 аўтарскімі пасведчаннямі і больш як 100 публікацыямі ў перыядычным друку.

Устаноўлена таксама міжнароднае супрацоўніцтва па распрацоўцы звышвысокаскарасных прыбораў перадачы інфармацыі. Атрымана ліцэнзія на продаж апаратуры вымярэння асноўных параметраў аптычных кабеляў.

Пад кіраўніцтвам кандыдата эканамічных навук дацэнта А. Ткачэнкі распрацавана канцэпцыя будаўніцтва сетак размеркавання, у тым ліку сістэм кабельнага тэлебачання. Створаны і ўкаранёны доследныя ўзоры сігналаў павышанай дакладнасці — манахронны і каляровы варыянты.

К. КАНУС.

ВОЗЬМУЦЦА СТУДЭНТЫ ЗА МАТЫКУ

ГОМЕЛЬСКАЯ ВОБЛАСЦЬ. (У. Пернікаў). На 23 працэнты скарацілася пасля чарнобыльскай аварыі колькасць працаздольнага насельніцтва ў вёсцы. Паток адсяленцаў адтуль павялічваецца. Ці ў стане накарміць горад тыя, хто пакуль яшчэ жыве на сяле?

З гэтай нагоды ў аблвыканкоме правялі нараду з удзелам зацікаўленых бакоў. Вырашана на догляд пасеваў і ўборку ўраджаю на палеткі вобласці паслаць 18 тысяч студэнтаў. Акрамя таго, 5 тысяч на час працоўнага семестра будзе адпраўлена ў Малдову, Крым і Стаўраполле. Частка вырашчанай там сельгаспрадукцыі паступіць на Гомельшчыну.

Меры, вядома, патрэбныя. Але ж ці толькі на студэнтаў трэба спадзявацца?

● СТОП-ФАКТ ● СТОП-ФАКТ ● СТОП-ФАКТ

ЖЫЦЦЁ, АДДАДЗЕНАЕ ГІСТОРЫІ

КРЫЧАЎ. (А. Балдоўскі). 70 гадоў споўнілася стваральніку мясцовага краязнаўчага музея М. Ф. Мельнікаву — беларускаму краязнаўцу, заслужанаму работніку культуры рэспублікі, пісьменніку, журналісту.

Гэты ўлюбёны ў гісторыю роднага краю чалавек «захварэў» стварэннем музея яшчэ ў дзяцінстве, калі дзесяцігадовым хлапчуком у пачатку 30-х суправаджаў свайго бацьку, які працаваў тэхнікам па сельскай гаспадарцы, у паездках па навакольных вёсках. Міша збіраў розныя чарапкі, прылады працы, старажытныя манеты... Дапамагалі сябрыаднакласнікі. Прызыў на службу ў Чырвоную Армію ў 1940 годзе не прытупіў жадання юнака, не астудзілі гэтай яго апантанасці і моцныя маразы Варкуты, куды трапіў па зламыснаму нагавору на доўгія 11 гадоў.

Толькі ў 50-х змог Міхаіл Фёдаравіч пачаць ажыццяўленне сваёй дзіцячай мары. Працаваў на грамадскіх асновах, яшчэ і свае сродкі ўкладваў. І вось праз дзесяцігоддзі музей атрымаў афіцыяльнае прызнанне.

Павіншаваць Міхаіла Фёдаравіча са знамянальнай датай у залу Крычаўскага РДК прыйшлі прадстаўнікі гаркома партыі, гарадскога і раённага Саветаў народных дэпутатаў, савета ветэранаў, журналісты, работнікі культуры і мясцовая інтэлігенцыя. Яны пажадалі юбіляру моцнага здароўя, даўгалецця, дабрабыту і далейшых творчых поспехаў на карысць роднай Беларусі.

Брокеры—людзі дзелавыя

БЕЛАРУСКАЯ УНІВЕРСАЛЬНАЯ БІРЖА ПАЧАЛА СВАЮ «ПРАЦОЎНУЮ БІЯГРАФІЮ» — УЧОРА ЯНА ПРАВЯЛА Ў МІНСКУ ПЕРШЫЯ ТОРГІ

Трэба напомніць, што ў першыя гады Савецкай улады ў СССР існавала каля 100 бірж. Значыць, сёння мы вяртаемся да таго, што калісьці было, але грунтоўна забылася. У праекце Дзяржаўнай праграмы стабілізацыі эканомікі і сацыяльнай абароны насельніцтва рэспублікі таксама прапануецца забяспечыць сёлета фарміраванне асноў інфраструктуры таварнага рынку, уключаючы стварэнне таварна-сыравінных бірж, брокерскіх і дылерскіх кантор. Мяркуецца таксама легалізаваць і забяспечыць прававую абарону пасрэдніцкай дзейнасці.

Так што, па ўсім відаць, прыйдзецца прывыкаць да гэтых, дзіўных пакуль што для нас, паняццяў і прафесій — брокер і дылер, імкнуцца гандляваць і гаспадарыць так, як таго патрабуе рынак.

Рэпартаж

Да першых сваіх торгаў работнікі і спецыялісты Беларускай універсальнай біржы рыхтаваліся не адзін тыдзень. Рыхтаваліся да іх і знаўцы біржавай справы, напрыклад, з мінскай брокерскай фірмы «Юнітур». Аўтар гэтых радкоў не ўстрымаўся і спытаў у яе дырэктара Віктара Мяшчанава, як усё ж вызначыць сёння сутнасць гэтай новай для нашага грамадства прафесіі — брокер.

— З пэўнай папраўкай на цяперашнія ўмовы, — адказаў Віктар Генадзьевіч, — брокерам можна назваць чалавека, непасрэдна працуючага на біржы, які за свае сродкі купіў там сабе рабочае месца (ці гэта робіць фірма, якую брокер прадстаўляе). Ён ажыццяўляе пасрэдніцкую, звязваючую ролю паміж прадаўцом і пакупніком. Брокер удзельнічае ў торгах з правам пакупкі і продажу тавараў кліентаў. Больш нікога ў зале торгаў не павінна быць, паколькі Беларуская біржа — так званага закрытага тыпу.

Аднак гэтыя торгі — першыя. Іх арганізатары ўлічылі гэты важны момант — у залу былі запрошаны і «простыя» прадстаўнікі прадпрыемстваў і арганізацый, якія прыйшлі на вуліцу Казінца, 2 па вопыт. Нягледзячы, між іншым, на тое, што ўваходны білет каштуе ажно 100 рублёў. Значыць, паслаўшыя іх вытворчыя калектывы ўсведамляюць важнасць падзеі.

...Вядучы торгаў, віцэ-прэзідэнт Беларускай універсальнай біржы У. Ціхановіч аб'яўляе першую «пазіцыю»:

— Цвікі будаўнічыя, сто тон, на суму 300 тысяч рублёў, па цане тры рублі за кілаграм!

Аднак прапаноў куплі буйной партыі дэфіцытнага тавару адразу не паступае.

І вось пасля некалькіх «прыстрэлачных» аб'яў на «ўра» праходзіць першая здзелка. Куплена немалая партыя ацынкаванай металічнай сеткі па цане 5 рублёў за квадратны метр, і брокер пад парадкавым нумарам «3» — Дзмітрый Буката — зрывае апладысменты.

З кожнай новай аб'явай гандаль ажыўляецца: справа даходзіць і да аўкцыённага варыянта, калі за права ажыццявіць здзелку змагаюцца некалькі брокераў. І вось ужо вядучы торгаў выкрыквае:

— Партыя кардону коштам за тону 1 тысяча рублёў! Хто больш? 1.050... 1.100... Яшчэ прапановы? 1.200 рублёў за тону — здзелка адбылася!

За гадзіну-другую многія партыі тавараў набылі сваіх новых уладальнікаў. Пакупнікам, дакладней, іх прадстаўнікамброкерам было дзе разгарнуцца — прадукцыя для торгаў прадстаўлена па многіх раздзелах: метал, будматэрыялы, хімія і дрэваапрацоўка, бытавыя прыборы і машыны, радыёэлектроніка, сантэхнічнае і газавае абсталяванне — многія сотні найменняў. А ўсяго, калі канчаткова падлічылі, аказалася: агульны аб'ём прамысловай прадукцыі і тавараў, прапанаваных для торгаў, склаў амаль 30 мільёнаў рублёў.

Так, ужо відаць, што біржа, абслугоўваючыя яе брокеры робяць добрую справу — выцягваюць, вобразна кажучы, «лішнюю» прадукцыю, дэфіцыт на белы свет, каб пусціць усё ў справу. Гэта адчувальная дапамога тым вытворчым калектывам, якія сядзяць на сыравінным галодным пайку. Вось думка, напрыклад, начальніка ўпраўлення вытворча-тэхналагічнай камплектацыі трэста «Белэнергабуд» Мікалая Гаркавага, які прыйшоў на біржу пакуль што ў якасці назіральніка:

— Планавага матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння ў нас сёння амаль няма. Мяркуйце самі: на другі квартал трэсту выдзелены нарады на цэмент (на паперы, зразумела) на 7.300 тон, а заводы-пастаўшчыкі прынялі заказ толькі на 4 тысячы тон. А тут бачу: калі заключу здзелку на біржы—атрымаю ўсе 100 працэнтаў. Значыць, будзе канкурэнцыя Дзяржснабу, справы пойдуць лепш. Можа, пакуль і не ўсё на нашай біржы робіцца на ўзроўні сусветных стандартаў, але, думаю, гэта пытанне часу, і сапраўдны рынак паставіць справу як мае быць.

...Торгі тым часам ідуць сваім ходам. Як і павінна быць, камусьці шанцуе больш, камусьці менш — канкурэнцыя дыктуе свае правілы гульні. У адным з перапынкаў удалося ўзяць мініінтэрв'ю ў віцэ-прэзідэнта біржы У. Ціхановіча. Вось што ён сказаў:

— Думаем сёння рэалізаваць прыкладна пятую частку прадстаўленай на торгі прадукцыі — амаль на 6 мільёнаў рублёў. Зусім нядрэнны вынік, асабліва калі ўлічыць, што ў такой складанай справе на першым часе заўсёды нямала цяжкасцей. Галоўнае ж, што многія прадпрыемствы атрымалі ад гэтай акцыі адчувальную матэрыяльную падтрымку, забяспечылі сябе работай, а дзелавыя людзі ўбачылі неабходнасць біржы ў іх сённяшняй вытворчай дзейнасці.

Пагадзімся з гэтай думкай. І яшчэ ўспомнім, што тэрмін «біржа» паходзіць ад лацінскага слова «кашалёк». Таму і пажадаем Беларускай універсальнай біржы, каб сваёй дзейнасцю яна рабіла агульны кашалёк народнай гаспадаркі рэспублікі як мага больш поўным. Гэта так важна сёння.

В. ЧАРНЯЎСКІ,
спец. кар. «Звязды».

На здымках: тут размясцілася біржа; торгі вядзе віцэ-прэзідэнт Беларускай універсальнай біржы **У. Ціхановіч;** у зале напал эмоцый.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

Абыдземся без нулёў

Пра набалелае

Не ведаю, як вам, а мне падабаецца прытча пра жабу, трапіўшую ў збан з малаком. Яна не пайшла на дно, а з падвоенай энергіяй прынялася дрыгаць лапкамі, пакуль не збіла пад сабой астравок масла. Не прыдумвала «канцэпцый выхаду з крызіснага становішча» — працавала. І таму выратавалася. А памятаеце, у фільме «Вызваленне» савецкія салдаты разам з яшчэ не капітуляваўшымі гітлераўцамі суцішаюць паніку ў Берлінскім метро, куды па загаду фюрэра былі пушчаны воды Шпрэе? Здараюцца сітуацыі, пры якіх тэарэтычныя і іншыя дыскусіі недарэчныя...

Адносна забастовак. Па іх сёння цяжка вызначыць, на чыім баку праўда. Але з вядомага моманту, а ён ужо настаў (учытайцеся ў эканамічныя параўнанні мая сёлетняга з леташнім і тым больш пазалеташнім), заклікі да спынення работы становяцца проста недапушчальнымі. Аднак заклікаюць. Пры гэтым думка многіх нярэдка фальсіфікуецца. У артыкуле «Вырашаць лёс народа трэба сумленна», апублікаваным «Народнай газетай» у сакавіку, былі дапушчаны некаторыя даволі прынцыповыя «недакладнасці». Атрымалася так, што звычайны сход у адным з цэхаў Мінскага завода вылічальнай тэхнікі, дзе так да канца і не вызначылі, у якіх фармулёўках выказаць сваё рашэнне, ператварыўся ў магутны форум пратэсту. Пісьмо ў адрас Вярхоўнага Савета БССР і Савета Міністраў рэспублікі з законнымі эканамічнымі патрабаваннямі, якое прымалася на сходзе, ператварылася ў «зварот да працоўных Беларусі». Як так атрымалася? Сакратар сходу В. Цытрон падрэдагаваў і ўзмацніў тэкст, старшыня Б. Шэдзь, не гледзячы, падпісаў. І пайшлі гуляць страсці!

Гэта — прыватны выпадак, але ён адлюстроўвае многае. Скажам, чаго вартыя паведамленні аб «стотысячных» мітынгах на плошчы, якая і блізка не ўмяшчае такой масы народу. Сёння неяк «нямодна» ўслых выступаць супраць забастовак, нікому не хочацца лічыцца штрэйкбрэхерам. І, уздыхнуўшы, іншы рабочы цягне руку «за», хоць з задавальненнем уключыў бы станок. Зразумела, і тут многае тармозіць: то метал не таго профілю, то інструмент дрэннай якасці... Але не на мітынгу ж падобныя праблемы вырашаць?

А вось што здарылася на заводзе вузлоў ЭВМ таго ж аб'яднання вылічальнай тэхнікі. Сустаршыні стачкома гэтага прадпрыемства ў памятныя дваццатыя числы красавіка аўтарытэтна далажылі на сваім пасяджэнні: каля паўтары тысячы завадчан выказаліся за спыненне работы! З 2.188, прыняўшых удзел у абмеркаванні гэтага пытання. Уражвае! Ды толькі, калі праверылі, — ліпа. Галоўны інжынер завода І. Вішнеўскі, як кажуць, з арыфмометрам у руках праверыў прадстаўленыя стачкомам пратаколы: не атрымліваецца! І васьмісот не набралася. Ніяк не атрымліваецца аднадушнасці ў імкненні не працаваць.

Дарэчы, прыпіскі бяруць пачатак якраз у нетрах адміністрацыйна-каманднай сістэмы, якая з лёгкасцю аперыравала мільёнамі, акругляючы дзеля выгады ў той ці іншы бок. Так што стачкомаўцы, змагаючыся з таталітарызмам, нічога новага не адкрылі.

Для Мінскага вытворчага аб'яднання вылічальнай тэхнікі адзін дзень прастою — 3 мільёны рублёў нявыпушчанай прадукцыі. Адпаведна — страты салідных сум прыбытку. У калектыве, які перажывае сур'ёзныя праблемы са збытам устарэлай прадукцыі, які знаходзіцца на стадыі асваення новых вырабаў, кожны рабочы дзень на асаблівым рахунку. Тут знайшлі пэўныя, можа, і не самыя лепшыя варыянты змякчэння красавіцкага ўдару— да мінімуму скарацілі фонд развіцця, правялі дэталёвы аналіз усіх каштарысаў расходаў. Здолелі-такі ўтрымаць у запланаваных рамках калектыўнага дагавора сацыяльныя праграмы.

— Мы проста пазычылі ў саміх сябе, — гаворыць галоўны эканаміст аб'яднання С. Кавалёў. — Спадзёмся, што адпрацуем. Намецілі да канца года ўдвая павялічыць зарплату работнікам вытворчай сферы ў параўнанні з даходамі на канец першага квартала. Задача звышскладаная. Пакуль што моцна адстаём ад таго рытму, які забяспечыць неабходны прырост аб'ёмаў вытворчасці.

І ў гэтых умовах спыняць работу? Недапастаўкі заводскай прадукцыі не адразу прывядуць да відавочных збояў у спажыўцоў — гэта не хлеб, не вугаль. Але ніхто не паднясе бастуючым вядомы сподачак з залатым беражком, і на ім мільён-другі. Не тыя часы. Нават для шахцёраў прыбаўка не раптам знаходзіцца.

Гэта добра разумее і большасць рабочых.

— Існуючыя даплаты не здымаюць усіх праблем, — выказвае свой пункт погляду майстар, член стачкома Віктар Усік. — Мы разумеем, што больш няма адкуль узяць. Рабочыя паставілі перад адміністрацыяй шэраг вострых пытанняў. Паўмеры, латанне дзірак— гэтага сёння мала.

Рабочыя, спецыялісты патрабуюць, каб кіраўніцтва апаратыўна падрыхтавала дакладную праграму выхаду калектыву з крызісу. Такая магчымасць ёсць. Ідзе асваенне новых відаў прадукцыі: персанальных ЭВМ, модуляў прафарыентацыі, неўзабаве пачнецца выпуск электронных АТС. Сёння заводскі «шырспажыў» — гэта каля шасцідзесяці назваў. Выпускаюцца проціўгонныя ўстройствы на аўтамабілі, кампактныя дрэваапрацоўчыя станкі, медыцынскія шафы, свяцільнікі мастацкага ліцця. Вядома, скарачэнне аб'ёмаў выпуску вялікіх і сярэдніх ЭВМ ставіць цяжкія праблемы, нялёгка будзе заняць людзей, захаваць кадры. Але менавіта работа адкрывае новыя перспектывы.

— У нас па-рознаму ставяцца да забастовак, як да сродку вырашэння палітычных і эканамічных пытанняў, — працягвае майстар. — Ёсць такія, хто лічыць: маўляў, далі і яшчэ дадуць, калі выйдзем на плошчу. Толькі большасць ужо расчаравалася ў падобных метадах. Мы, напрыклад, звярнуліся да сумежнікаў з заклікам выкарыстоўваць іншыя сродкі барацьбы за свае правы, не звязаныя са спыненнем работы. Кожны павінен мець права зарабляць, а на сучаснай вытворчасці адсутнасць аднаго тармозіць многіх іншых.

Мінулыя дзесяцігоддзі адвучылі нас паважаць лозунгі накшталт: папрацуем дзеля светлай будучыні! Але тут ёсць хоць нейкі сэнс. Прастойваць дзеля будучага дабрабыту — увогуле абсурд. І ўжо зусім безадказна маніпуліраваць пры гэтым празнымі паняццямі, як, напрыклад, тымі ж лічбамі бастуючых.

А. САРАПКІН,
рэдактар шматтыражнай газеты «Электрон» Мінскага вытворчага аб'яднання вылічальнай тэхнікі.

Пастанова Вярхоўнага Савета СССР

Аб праекце Саюзнага дагавора

Абмеркаваўшы праект новага Саюзнага дагавора, агульная канцэпцыя якога падтрымана чацвёртым З'ездам народных дэпутатаў СССР, Вярхоўны Савет СССР **пастанаўляе:**

1. Прызнаць неабходным прывесці тэкст праекта Саюзнага дагавора ў адпаведнасць з вынікамі рэферэндуму СССР, які адбыўся 17 сакавіка 1991 года.

2. Прыняць да ведама інфармацыю аб выніках абмеркавання праекта Саюзнага дагавора ў камітэтах Вярхоўнага Савета СССР, пастаянных камісіях палат і ў групах народных дэпутатаў СССР. Перадаць прапановы і заўвагі камітэтаў, камісій, дэпутацкіх груп і народных дэпутатаў СССР у падрыхтоўчы камітэт, утвораны чацвёртым З'ездам народных дэпутатаў СССР, для іх уліку пры дапрацоўцы праекта Саюзнага дагавора.

3. Прызнаць мэтазгодным удзел у падпісанні Саюзнага дагавора прадстаўнікоў, дэлегаваных вышэйшымі органамі дзяржаўнай улады Саюза ССР.

Старшыня Вярхоўнага Савета СССР
А. ЛУК'ЯНАЎ.

Масква, Крэмль. 22 мая 1991 г.

У Дзяржкамстаце, Дзяржкампрацы і Мінфіне БССР

Кіруючыся пастановай Савета Міністраў БССР ад 26 лютага 1991 года № 70 «Аб мерах па рэалізацыі пастановы Вярхоўнага Савета БССР «Аб увядзенні ў дзеянне Закона Беларускай ССР «Аб індэксацыі даходаў насельніцтва з улікам інфляцыі», якой устаноўлена, што пры аднаразовым павышэнні дзяржавай цэн на тавары і паслугі з выплатай насельніцтву кампенсацый новая цана прымаецца ў якасці базавай для разліку індэкса спажывецкіх цэн, Дзяржкамстат БССР, Дзяржкампрацы БССР і Мінфін БССР зрабілі пералік базы, якая вызначае велічыню пражытачнага мінімуму, прымаемага для мэт індэксацыі даходаў насельніцтва рэспублікі.

Па харчовых і нехарчовых таварах і паслугах, уключаных у састаў «спажывецкай карзіны» з улікам фактычна існаваўшых цэн у красавіку г. г., базавая велічыня пражытачнага мінімуму ўзрасла і склала 265 рублёў у месяц.

Вынікі пераліку зацверджаны пастановай Савета Міністраў БССР ад 17 мая 1991 года № 185 «Аб удасканаленні кампенсацыйных выплат і заработнай платы».

У дапаўненне да прамых кампенсацыйных выплат, звязаных з рэформай дзяржаўных рознічных цэн, грашовыя даходы за красавік у адпаведнасці з Законам Беларускай ССР індэксіраваліся ў размеры 11,1 працэнта, таму што ў сакавіку велічыня індэкса не перавысіла 5-працэнтны парог і склала 3,8 працэнта.

У далейшым урад рэспублікі палічыў неабходным уключыць з першага мая г. г. у тарыфныя стаўкі, службовыя аклады, дзяржаўныя пенсіі, дапамогі і стыпендыі сумы, якія звязаны з індэксацыяй даходаў насельніцтва зыходзячы з павышэння цэн за студзень—сакавік 1991 года ў размеры 15,3 працэнта, у тым ліку за студзень—люты — на 11,1 працэнта і за сакавік — на 3,8 працэнта, і прамыя кампенсацыйныя выплаты.

Зыходзячы з прынятых урадам рэспублікі рашэнняў разлік індэксаў цэн па таварах і паслугах, уключаных у «спажывецкую карзіну», будзе рабіцца і публікавацца Дзяржаўным камітэтам БССР па статыстыцы і аналізу на аснове базісных цэн, існаваўшых у красавіку бягучага года.

ЧАС ПАДПІСАННЯ Ў ДРУК: ПА ГРАФІКУ 21.05, НУМАР ПАДПІСАНЫ Ў 21.05.

IV СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР

АБ НАДЗВЫЧАЙНЫХ МЕРАХ ПА ВЫКАНАННЮ БЮДЖЭТУ БЕЛАРУСКАЙ ССР НА ДРУГОЕ ПАЎГОДДЗЕ 1991 Г.

Даклад першага намесніка Старшыні Савета Міністраў БССР М. У. МЯСНІКОВІЧА

Паважаныя народныя дэпутаты!

Неад'емнай часткай і, я сказаў бы, асновай прапанаванай праграмы з'яўляюцца меры па стабілізацыі фінансавага становішча рэспублікі.

Вы добра помніце, што рэспубліканскі бюджэт на 1991 год быў зацверджаны з дэфіцытам у 3,5 млрд. рублёў і што пры гэтым ураду даручалася ажыццявіць на працягу года шэраг дадатковых мер па яго скарачэнню.

Мінула больш як чатыры месяцы з пачатку года. І, відаць, у дэпутатаў узнікае натуральнае пытанне. Якая яшчэ ёсць неабходнасць у надзвычайных мерах па выкананню бюджэту і што гэта за меры? Чаму ўрад выходзіць з такой прапановай да парламента рэспублікі, а не вырашае сам? І як у сувязі з гэтым выконваюцца дадзеныя раней даручэнні Вярхоўнага Савета? Адказ на гэтыя пытанні і ёсць сутнасць гэтага даклада.

Трэба прызнаць, што скараціць дэфіцыт бюджэту ў 1 квартале не было магчымым. Зацверджаная даходная частка па раду крыніц не выканана. У цэлым у I квартале па даходах рэспубліканскі бюджэт выкананы на 99,7 працэнта. Праўда, у красавіку становішча некалькі палепшылася. Але адначасова ўзнікла неабходнасць і ў значных дадатковых расходах, таму што рэзка павысіліся рознічныя цэны.

У чым жа асноўныя прычыны ўзнікшага становішча?

Першая. Сур'ёзныя перакосы ў цэнавай палітыцы цэнтра. Плануючы бюджэт, мы прадугледжвалі і аб гэтым дакладвалі парламенту, што рэформа рознічных цэн пачнецца, як мінімум, у лютым. Былі такія абяцанні і Прэзідэнта, і прэм'ера. У выніку рэзкі, у 2—3 разы са студзеня рост аптовых цэн на сыравінныя рэсурсы пры нязменных рознічных прывёў, з аднаго боку, да значнага змяншэння ў 1 квартале паступленняў падатку з абароту, з другога—да неабходнасці датацый прадпрыемствам лёгкай прамысловасці і вытворчасці прадуктаў харчавання, у асноўным мяса, малака, яек, цукру, рыбы і іншых.

Напрыклад, толькі па галінах лёгкай прамысловасці недабор падатку з абароту складзе 211 млн. рублёў. У той жа час звыш 600 млн. рублёў трэба было аддаць з бюджэту тэкстыльшчыкам і харчовай прамысловасці. І як бы ні было цяжка, мы былі вымушаны ісці на гэта. Сітуацыя была надзвычайнай.

Тры месяцы ўрад рабіў усё, што мог, каб выратаваць калектывы, каб не адбыўся збой, каб народ не застаўся без прадуктаў харчавання і асноўных тавараў. І практычна, гэты працэс прайшоў непрыкметна для асноўнай масы насельніцтва, хоць выбух мог бы быць велізарным і з непрадказальнымі вынікамі.

Другая прычына. Скарачэнне аб'ёмаў прамысловай вытворчасці, і асабліва тавараў народнага спажывання з высокім узроўнем падаткаабкладання. Бо не сакрэт, што за студзень — сакавік кожнае трэцяе прадпрыемства знізіла выпуск тавару ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года. Асабліва гэта характэрна для прадпрыемстваў Мінлегпрома і Міністэрства па сельскай гаспадарцы і прадуктах харчавання. Урад, прагназіруючы магчымае падзенне, прымаў максімум мер для зніжэння адмоўных вынікаў. Вялікая канкрэтная работа праведзена па захаванню міжгаспадарчых сувязей на гарызантальным узроўні, і, трэба прама сказаць, вельмі дорага нам каштуе падтрымка гэтых сувязей. Адначасова рабіліся больш жорсткімі меры па абароне інтарэсаў спажывецкага рынку. Вырашаліся пытанні выдзялення валютных сродкаў для лёгкай прамысловасці...

Вячаслаў Францавіч называў магчымыя аб'ёмы зніжэння і нацыянальнага даходу, і аб'ёму вытворчасці, і што за гэтым можа быць. Ці ж можа быць інакш, калі металургічнымі прадпрыемствамі Расіі не заключана дагавораў на пастаўку 90 тыс. тон пракату чорных металаў (5,5 працэнта). Не падключана да пастаўкі ў рэспубліку асноўным з Украіны і Малдовы 39 працэнтаў усяго цэменту, а гэта 2,1 млн. тон. Не вырашаны пытанні закупкі па імпарту шэрагу сыравінных рэсурсаў. Усё гэта і ўласная безгаспадарчасць адбіваюцца на выніках работы прамысловых прадпрыемстваў рэспублікі, якімі за 4 месяцы бягучага года недапастаўлена спажыўцам прадукцыі на 143 млн. рублёў. Дагаворныя абавязацельствы не выканаў амаль кожны дзесяты працоўны калектыў.

Трэцяе. З-за аб'ектыўных прычын, у першую чаргу адсутнасці заканадаўчай базы, не пачаўся ў поўнай меры працэс прыватызацыі ўласнасці. А без гэтага стрымліваецца развіццё рыначных адносін, у бюджэт жа паступаюць нязначныя сродкі.

Чацвёртая прычына. З улікам цяжкасцей сельскай гаспадаркі пасля зацвярджэння бюджэту па рашэннях Вярхоўнага Савета і ўрада рэспублікі ўстаноўлены дадатковыя льготы па падаткаабкладанню прыбытку прадпрыемстваў і арганізацый аграпрамысловага комплексу. І гэта правільна. Дастаткова сказаць, што такая мера дазволіла дадаткова пакінуць у распараджэнні прадпрыемстваў АПК 700 млн. рублёў.

Далей. Улічваючы недахват сродкаў для кампенсацыйных выплат у многіх прадпрыемстваў і арганізацый, урад рэспублікі прыняў рашэнне аб зніжэнні з II квартала напалавіну размеру адлічэнняў ад амартызацыі ў фонд фінансавання рэспубліканскіх і рэгіянальных праграм. Гэта павялічвае фінансавыя магчымасці працоўных калектываў усіх галін на 500 млн. рублёў. Але амаль на такую ж суму змяншае бюджэт. Ці маглі мы зрабіць інакш? Думаю, што не.

Такім чынам, нягледзячы на павелічэнне паступленняў падатку на прыбытак, атрымаць даходы ў суме, якая перакрывае дэфіцыт, не ўдалося.

З рэформай цэнаўтварэння праблемы таксама не зняты. Галоўная з іх у тым, што вельмі цяжкае становішча складваецца ў вёсцы. Вядома, што новыя закупачныя цэны не пакрываюць страты калгасаў і саўгасаў, звязаныя з некампенсуемым ростам цэн на вытворча - тэхнічныя рэсурсы, пастаўляемыя сельскай гаспадарцы. Для забеспячэння збалансаванасці запатрабавалася б павялічыць дзеючыя закупачныя цэны. Гэта азначае адпаведнае павелічэнне датацый на харчовыя тавары і стварэнне яшчэ большай напружанасці і ў без таго разбалансаваным бюджэце. Або чарговы рост рознічных цэн на харчовыя тавары.

Старшыня Савета Міністраў рэспублікі выклаў пазіцыю ўрада аб шляхах вырашэння праблемы. І названае будзе безумоўна выканана.

Як варыянт мы прапрацоўваем яшчэ і стварэнне пазабюджэтнага фонду падтрымкі сялянскіх, фермерскіх гаспадарак, калгасаў і саўгасаў. У асноўным за кошт пераразмеркавання часткі даходаў звыш сярэдняга ўзроўню рэнтабельнасці прамысловых прадпрыемстваў, якія выпускаюць прадукцыю вытворча-тэхнічнага прызначэння. Асабліва апраўданы такі падыход у адносінах да калектываў, якія рэалізуюць сваю прадукцыю па свабодных цэнах.

Чым урад абгрунтоўвае даны праект? Вядома, што па ўдзельнай вазе амаль уся сельскагаспадарчая прадукцыя спажываецца ў рэспубліцы. Такім чынам, названы фонд будзе заставацца ў рэспубліцы, з другога боку, амаль уся прадукцыя вытворчага прызначэння, не гаворачы ўжо аб абароннай — вывозіцца. Таму прадпрыемствы, выкарыстоўваючы дагаворныя цэны, не застануцца ў накладзе. Што датычыць урону Саюзу—я думаю, ён не будзе вызначальным у крызісе эканомікі ў маштабе краіны.

У гэтым і заключаецца сэнс прапанаванага. Лічу, што парламент падтрымае нашы прапановы.

Некалькі слоў аб падатку з продажаў. Урад падзяляе абурэнне людзей. Рэспубліка яшчэ ў сакавіку адмяніла яго на асноўныя спажывецкія тавары. У першую чаргу на прадукты харчавання, дзіцячы асартымент, кватплату і камунальныя паслугі. Цана гэтай акцыі — 500 млн. рублёў страт для даходнай часткі бюджэту. Мы за тое, каб адмяніць гэты падатак наогул. Але калі зробім гэта толькі ў рэспубліцы, то страцім яшчэ 400 млн. рублёў. Акрамя таго, мы будзем вымушаны кампенсаваць затраты з бюджэту прадпрыемствам, якія атрымліваюць прадукцыю з іншых рэгіёнаў з 5-працэнтнай надбаўкай яшчэ 600 млн. рублёў. Такім чынам страты складуць каля 1 млрд. рублёў. Таму будзем настойваць на адмене падатку ў цэлым па краіне.

Вяртаючыся да расходаў, лічу неабходным далажыць парламенту, што пры ўсім напружанні бюджэту, выконваючы рашэнне Вярхоўнага Савета, выдзелена 168 млн. рублёў на павышэнне заработнай платы медыцынскім работнікам, прафесарска - выкладчыцкаму саставу ВНУ, работнікам органаў унутраных спраў.

Прыведзены расклад па бюджэту выклікае натуральнае пытанне, а якія ж шляхі выхаду з узнікшага эканамічнага становішча?

Іх некалькі.

Па-першае, павялічыць даходную частку бюджэту, калі так можна сказаць, цывілізаваным эканамічным шляхам.

Ці рэальна гэта? З самага пачатку ўрад арыентаваўся на павелічэнне даходаў бюджэту. Таму пры зацвярджэнні бюджэту мы ўносілі прапанову аб устанаўленні стаўкі падатку на прыбытак у размеры да 55 працэнтаў. Але прапанаваная мера выклікала рэзка адмоўную рэакцыю і не была падтрымана парламентам. Асноўны довад супраць — маўляў, неадэкватнае павышэнне цэн на гатовую прадукцыю, якая выпрацоўваецца прадпрыемствамі рэспублікі, і цэн на сыравіну, павелічэнне тарыфу адлічэнняў на сацыяльнае страхаванне прывядзе да змяншэння прыбытку і ледзь ці не да банкруцтва.

Што ж мы маем? Маем пацвярджэнне, што наша прапанова была абгрунтаваная і рэальная. У студзені—красавіку бягучага года прамысловыя прадпрыемствы рэспублікі змаглі не толькі кампенсаваць узрослыя выдаткі вытворчасці, але і атрымаць прыбытку ў два разы больш, чым у адпаведным перыядзе мінулага года. І гэта нават пры скарачэнні аб'ёмаў вытворчасці. Безумоўна, павялічыліся расходы па зарплаце і іншых выплатах, у тым ліку і звязаныя з ростам рознічных цэн, якія пакрываюцца прадпрыемствамі за кошт зарабляемых сродкаў. Але павялічыўся і прыбытак, які застаецца ў іх распараджэнні. Так, калі ў I квартале мінулага года ў прадпрыемстваў заставалася 1,3 млрд. рублёў прыбытку, то ў I квартале гэтага ён павялічыўся ў тры разы. Па асобных жа галінах даходы выраслі значна больш.

Так, па арганізацыях Мінбуда БССР пры зніжэнні ў I квартале аб'ёму будаўніча-мантажных работ на 10 працэнтаў прыбытак павялічыўся ў 4 разы, а рэнтабельнасць—з 22 да 36 працэнтаў.

Рэнтабельнасць па прамысловых прадпрыемствах у цэлым вырасла і склала 26,7 працэнта, а па некаторых прадпрыемствах працэнт склаў 118,8.

Або вось яшчэ больш яскравы прыклад. Ільнозаводамі Віцебскага аб'яднання па нарыхтоўцы і перапрацоўцы льноволакна вытворчасць скарочана амаль напалавіну. І ў той жа час прыбытак, які застаўся ў іх распараджэнні, павялічыўся больш чым у 10 разоў, а рэнтабельнасць—у 8,8 раза.

Зусім відавочна, што такі ўсплеск росту даходнасці многіх прадпрыемстваў абумоўлены выключна цэнавым фактарам. Таму яшчэ раз падкрэслю, устанаўленне на 1991 год стаўкі ў размеры 55 працэнтаў было апраўданым і дазволіла б без урону для эканомікі прадпрыемстваў атрымаць у бюджэт больш як 1 млрд. рублёў. Прычым адлічэнні Саюзу былі б стабільнымі, зыходзячы са стаўкі ў 22 працэнты, а ўся прыбаўка заставалася б выключна ў рэспубліцы.

Сёння ўжо не з'яўляюцца сакрэтам сапраўдныя размеры дэфіцыту бюджэту краіны, велічыня яе ўнутранага доўгу. На пачатак года ўнутраны дзяржаўны доўг краіны складаў 550 млрд. рублёў. У бягучым годзе прагназіруецца яго павелічэнне да 700 млрд. рублёў. Раней мы гэтага не ведалі наогул. Як не ведаем пакуль што і якая будзе эмісія грашовых сродкаў.

Што ў гэтай сітуацыі можам зрабіць мы? Проціпаставіць дзеянням саюзнага ўрада сваю актыўную і прынцыповую пазіцыю. І ў першую чаргу, у частцы недапушчэння перакладвання ўсіх праблем дэфіцыту на плечы рэспублікі. Даказваць беспадстаўнасць сцвярджэння Кабінета міністраў СССР, што ўсе рэспублікі павінны мець аднолькавы ўзровень дэфіцыту бюджэту, прапанаваць і адстойваць меры па стрымліванню інфляцыі. Урад паставіў пытанне і будзе дабівацца стварэння міжрэспубліканскай камісіі па кантролю за фарміраваннем і выдаткаваннем артыкулаў саюзных расходаў.

Мы за агульнапрынятыя ва ўсім свеце шляхі пераадолення фінансавага крызісу. Гэта выпуск пазык, запазычанне за плату свабодных крэдытных рэсурсаў, аднясенне яго на дзяржаўны доўг. Калі таго патрабуюць акалічнасці — скарачэнне многіх артыкулаў расходаў, уключаючы і тыя, якія закранаюць інтарэсы народа.

Некаторыя папракаюць Мінфін, Дзяржэканомплан у тым, што трэба было яшчэ крыху паднясць узровень цэн на спажывецкія тавары. Прыводзяць у прыклад Прыбалтыку. Але ўрад не мог пайсці па шляху скарачэння бюджэтнага дэфіцыту за кошт насельніцтва. Хоць, як я гаварыў, у прыбалтыйскіх рэспубліках зрабілі іменна так. Цэны на многія харчовыя тавары (мясныя, малочныя, рыбныя, цукар) там на 20—70 працэнтаў вышэйшыя, чым у Беларусі. Праўда, і заработная плата некалькі вышэйшая. Мы прааналізавалі суадносіны цаны і зарплаты. У нас у рэспубліцы гэтыя паказчык лепшы. Але базавыя грашовыя даходы ў нашых суседзяў былі значна вышэйшымі. Таму, нягледзячы на некаторае зніжэнне іх жыццёвага ўзроўню, людзі там жывуць з большым дастаткам.

Мы ж па ўзроўню сярэдніх даходаў займалі на пачатак бягучага года 7—8 месца ў Саюзе. Хоць трэба сказаць, што прынятыя меры ў I квартале дазволілі павялічыць даходы насельніцтва амаль на 30 працэнтаў і палепшыць становішча.

Неабходна таксама ўлічваць, што эканоміку рэспублікі вельмі абцяжарвае чарнобыльская трагедыя. Нягледзячы на тое, што Саюз пры ўсіх цяжкасцях поўнасцю выконвае свае абавязкі па фінансаванню чарнобыльскіх праграм, усё ж немалая доля расходаў прыпадае на рэспубліканскі бюджэт. Як бачыце, ніводзін з указаных вышэй шляхоў ліквідацыі бюджэтнага дэфіцыту ўрад рэспублікі ў чыстым выглядзе не мог выкарыстаць і вымушаны шукаць выключна свае падыходы.

(У бягучым годзе за кошт уласных сродкаў давядзецца кампенсаваць расходы па рэалізацыі мерапрыемстваў, прынятых у рэспубліцы звыш прадугледжаных саюзнай праграмай, у суме больш як 1 млрд. рублёў).

Вось у такой найскладанейшай сітуацыі прымаліся рашэнні падтрымкі насельніцтва рэспублікі ў сувязі з рэформай рознічных цэн. У асноўным у сакавіку і дадаткова ў красавіку былі выпрацаваны меры, многіх з якіх няма ў іншых рэспубліках. У чым яны выражаюцца? Самае галоўнае, што мы ўключылі ў **работу выключна на рынкавую аснову**, якая складае базу эканомікі,—адзіныя з усіх рэспублік знялі абмежаванні па фонду заработнай платы. Гэта самастойная мера выклікае нездавальненне цэнтра. Але хіба можна было зрабіць інакш? Трэба нарэшце даць магчымасць усім зарабляць і атрымаць заробленае. Гэта не папулісцкая мера. Гаспадарнікі ведаюць, колькі створана штучных забарон па росту зарплаты. У многім па гэтай прычыне прадпрыемствы маюць свабодныя астаткі сродкаў у размеры звыш 7 млрд. рублёў, і прычым гэтыя астаткі ўзрастаюць. Вядома, зняўшы абмежаванні, і я буду шчыры, урад праяўляе немалую занепакоенасць.

Па-першае. Пад націскам эмоцый і кан'юнктуры магчыма прыняцце рашэнняў аб поўным пераходзе гэтай сумы з безнаяўнасці ў заработную плату. Вы разумееце, што для нашага і без таго беднага спажывецкага рынку гэта азначала б катастрофу.

Па-другое, пад пагрозай могуць аказацца інтарэсы вытворчасці і рэалізацыі сацыяльных праграм працоўных калектываў.

Па-трэцяе, павышаючы заработную плату, кожны працоўны калектыў, кожны кіраўнік павінен мець на ўвазе тое, наколькі ўстойліва будзе працаваць прадпрыемства, каб ва ўмовах нетрывалых гаспадарчых сувязей захаваць новы высокі ўзровень заработнай платы ў наступныя перыяды. Лепш умерана павышаць заработную плату, чым пасля рэзкага павышэння з-за магчымага недахвату сродкаў вымушана ісці на яе зніжэнне.

Разам з тым мы зрабілі разлікі, многа дыскусіравалі з Федэрацыяй прафсаюзаў Беларусі і сцвярджаем, што ў бягучым годзе заработная плата можа быць павышана ў паўтара, а ў будучым у два разы да ўзроўню 1990 года.

Зразумела, не застаюцца без увагі і працуючыя ў невытворчых галінах, і пенсіянеры. Акрамя таго, прыняты канкрэтныя крокі па падзешаўленню харчавання ў студэнцкіх, школьных сталовых. Адменена абмежаванне даходамі па выплаце сем'ям дапамог на дзяцей, павялічаны выплаты ў сувязі з падаражаннем тавараў дзіцячага асартыменту. Устаноўлены кампенсацыі маці, якія даглядаюць дзяцей, прыняты і шэраг іншых значных мер.

Перагледжаны службовыя аклады работнікам сацыяльна-культурнай сферы. На гэта дадаткова прадугледжваецца ў бюджэце 600 млн. рублёў. Рэалізацыя гэтай прапановы дасць магчымасць істотна павысіць службовыя аклады настаўнікам, выкладчыкам тэхнікумаў, урачам, сярэдняму медыцынскаму персаналу, работнікам культуры і мастацтва і іншым катэгорыям у параўнанні з устаноўленым Саюзам узроўнем. Напрыклад, настаўнік пасля заканчэння ВНУ будзе мець аклад 350 рублёў супраць 260 па саюзнай норме. Акрамя таго, павышаюцца размеры даплат.

Урад яшчэ раз вярнуўся да такой найменш абароненай катэгорыі, як непрацуючыя пенсіянеры. Расходы на гэтыя мэты вызначаюцца ў размеры 250 млн. рублёў.

Разумеючы, як востра стаіць праблема незбалансаванасці аптовых цэн на прадукцыю, спажываемую сельскай гаспадаркай, і закупачных цэн, мы поўнасцю ўзялі на бюджэт кампенсацыйныя выплаты ў размеры 60 рублёў у месяц работнікам калгасаў і саўгасаў. А гэта ні многа ні мала — 800 млн. рублёў. Такім чынам, толькі па прынятых у I квартале бягучага года рашэннях кампенсацыі і льготы для аграпрамысловага комплексу складаюць паўтара мільярда рублёў. Гэтыя меры ў сукупнасці з выкладзенымі ў дакладзе В. Ф. Кебіча шляхамі падтрымкі сельскай гаспадаркі, а гэта яшчэ 2,5 млрд. рублёў, поўнасцю кампенсуюць расходы вёскі ва ўмовах дзеяння новых цэн і дазволяць захаваць рэнтабельнасць гаспадарак.

Не магу не спыніцца вось на якім пытанні. У сродках масавай інфармацыі, на мітынгах, проста ў размовах нярэдка гучыць, што ўрад нібыта падмануў народ, паабяцаўшы ў асноўным кампенсаваць павышэнне цэн. А на самай справе гэтага не зрабіў, абмежаваўшыся падачкамі. Пакінем убаку эмоцыі, яшчэ раз прааналізуем сітуацыю. У разлік возьмем аб'ём рэалізаваных у рознічнай сетцы ў 1990 годзе спажывецкіх тавараў і пералічым яго ў новых цэнах. Атрымліваецца, што пры захаванні ў бягучым годзе мінулагодняга, няхай нават ажыятажнага ўзроўню рэалізацыі тавараў, дадатковыя расходы насельніцтва за красавік — снежань г. г. складуць 11 млрд. рублёў. У той жа час кампенсацыі і льготы насельніцтву рэспублікі за гэты перыяд будуць роўныя 10,7 млрд. рублёў. Такім чынам, свае запэўненні на сесіі Вярхоўнага Савета ўрад стрымаў. Бо прадугледжвалася кампенсаваць дадатковыя расходы на 85 працэнтаў, атрымалася на 98. Дык які ж тут падман?

Вядома, змянілася структура расходаў, вядома, выйгралі сем'і, якія маюць дзяцей, вядома, большую прыбаўку атрымалі нізказабяспечаныя. Але лічбы—рэч упартая, і хочаш не хочаш, а трэба прызнаць, што кампенсуецца практычна ўвесь рост дадатковых расходаў насельніцтва, выкліканы змяненнем цэн.

Безумоўна, рэалізацыя ўсіх гэтых мер вядзе да павелічэння расходаў і змяншэння даходаў. Можна было б захаваць узровень дэфіцыту бюджэту або нават крыху скараціць. Але прымаючы рашэнні аб дадатковых асігнаваннях, урад перш за ўсё лічыў неабходным захаваць працоўныя калектывы, не дапусціць зніжэння аб'ёмаў вытворчасці і жыццёвага ўзроўню народа. Пры гэтым, я спадзяюся, усе разумеюць: калі спыняцца прадпрыемствы, то не будзе нічога: ні прадукцыі, ні зарплаты, ні крыніц падаткаабкладання, ні, зразумела, фінансавання сацыяльных праграм.

Такім чынам, аб'ектыўная неабходнасць накіравання дадатковых сродкаў на сацыяльную абарону насельніцтва рэспублікі прыводзіць адначасова і да ўскладнення фінансавага становішча, росту дэфіцыту бюджэту з 3,5 млрд. рублёў да 5,2 млрд. рублёў.

Гэта і прадвызначыла распрацоўку і ўнясенне ўрадам на ваш разгляд комплексу надзвычайных мер па выкананню бюджэту на другое паўгоддзе 1991 г.

У чым іх сутнасць? У аснове два блокі праблем. Першае — гэта садзейнічанне прадпрымальніцтву, разняволенне прадпрыемстваў як па аплаце працы, так і па цэнах на прамысловую прадукцыю. Пазыкі, ільготныя крэдыты, прыватызацыя. Дзякуючы гэтаму мы разлічваем атрымаць асноўную масу прыбытку і адлічэнняў у бюджэт. Па другому блоку праблем, калі гаварыць па вялікаму рахунку, то ў іх аснове пакладзены не дыскрымінацыйныя меры ў адносінах да стабільна працуючых калектываў, а выбіральны падыход. Ён заключаецца ў забіранні сродкаў ад неабгрунтаванага павышэння цэн, задзейнічанні рэзерваў ад канверсіі абаронных прадпрыемстваў, абмежаванні непершачарговых расходаў на прадпрыемствах усіх форм уласнасці, асабліва на ўтрыманне апарату кіравання, упарадкаванні гандлю вострадэфіцытнымі таварамі, а таксама ва ўдасканаленні ўзаемаадносін з саюзным бюджэтам.

У той жа час мы прама гаворым: «Так, у асноўным гэтыя меры фіскальнага характару, так, яны робяць больш жорсткай эканамічную сітуацыю». Але яны часовага дзеяння, на перыяд настройкі, наладкі гаспадарчага механізма. Па меры выхаду эканомікі з крызіснай сітуацыі, аздараўлення фінансаў прадпрыемстваў, шырокага развіцця ўсіх форм уласнасці акцэнт будзе перанесены на ўзаемаадносіны з бюджэтам па доўгачасовых стаўках падаткаабкладання.

Адразу хачу адказаць на магчымае пытанне: «А ці не памыляецца ўрад, узяўшы такую накіраванасць? Ці не прасцей перагледзець расходную частку бюджэту і скараціць яе?» Магчыма, дзесьці і памыляецца. Але скараціць за кошт чаго? Бо ў структуры расходаў бюджэту 74 працэнты складаюць расходы на фінансаванне сацыяльнай сферы і мерапрыемстваў па сацыяльнай абароне насельніцтва. І прычым з улікам прынятых мер гэты працэнт узрос да 87. Астатняя ж частка — гэта ў асноўным расходы, звязаныя з цэнтралізаванымі капітальнымі ўкладаннямі ў перапрацоўчую прамысловасць і вытворчасць тавараў народнага спажывання. Вырашыць існуючыя праблемы толькі за кошт перагляду артыкулаў расходаў бюджэту практычна немагчыма. Хоць некаторыя меры ў гэтым напрамку мы таксама прапануем.

У вас, паважаныя народныя дэпутаты, ёсць падрабязны пералік надзвычайных мер. З улікам гэтай акалічнасці дазвольце не каменціраваць іх, а спыніцца, на наш погляд, на найбольш прынцыповых.

Справядлівае нездавальненне выклікае ў насельніцтва празмернае разбуханне кіраўніцкага персаналу.

Старшыня Савета Міністраў В. Ф. Кебіч сказаў, што 94 працэнты ўсіх кіруючых работнікаў сканцэнтравана на прадпрыемствах і ў арганізацыях. Колькі гэта каштуе эканоміцы рэспублікі? Толькі на ўтрыманне апаратчыкаў у рэспубліканскай гаспадарцы ў 1990 годзе зрасходавана 1,4 млрд. рублёў, на 19 працэнтаў больш, чым у 1989 годзе.

Рыхтуючыся да гэтай сесіі, спецыялісты, вучоныя старанна прааналізавалі варыянты аптымальнай колькасці кіраўніцкага апарату з улікам сусветнай практыкі. І атрымліваецца, што без урону для кіравання вытворчасцю можна скараціць апарат як мінімум на 30 працэнтаў. Гэта дасць магчымасць вызваліць больш як 255 млн. рублёў непрадуктыўных расходаў. Адну трэць гэтай сумы мяркуецца накіраваць на выплату дадатковых кампенсацый пенсіянерам, аб чым гаварыў Вячаслаў Францавіч, а астатнія — пакінуць працоўным калектывам на іх неадкладныя патрэбы, у тым ліку для павышэння заработнай платы рабочым.

На першы погляд, умяшанне ўрада ў сферу дзейнасці працоўных калектываў супярэчыць Закону аб прадпрыемствах. Але не трэба забываць, што мы вядзём гаворку аб дзяржаўных прадпрыемствах. І, безумоўна, ураду далёка не ўсё роўна, у якім стане знаходзіцца эканоміка дзяржаўнага сектара. З другога боку, роля ўрада ў кіраванні ў тым і заключаецца, каб, разумна падтрымліваючы прадпрымальніка, абараніць хворых, старых, садзейнічаць гарманічнаму развіццю культуры, адукацыі. Пры гэтым нікому не трэба забываць, што выдаткі вытворчасці ў канчатковым выніку заганяюцца ў цэны або патрабуюць датацый. І тое, і другое перакладваецца на народ і фінансуецца з яго кішэні.

Ёсць падставы разлічваць на сур'ёзныя зрухі ў сферы прыватызацыі і раздзяржаўлення. Хоць першыя крокі яшчэ вельмі і вельмі нясмелыя. Гэта пытанне будзе спецыяльна разглядацца сесіяй, тым не менш, на чым грунтуюцца нашы прагнозы? Першае. Мінула крыху больш як паўгода з моманту прыняцця праграмы пераходу Беларускай ССР да рыначнай эканомікі. За гэты час створаны арганізацыйныя структуры ў цэнтры і на месцах, фарміруецца прававая аснова. Цяжка, але ўсё-такі ідзе ломка старых падыходаў, цяжка мяняецца псіхалогія людзей.

Сёння прадпрыемствам і арганізацыям прададзена ў растэрміноўку асноўных фондаў на 40 млн. рублёў. Працоўныя калектывы, якія працуюць на арэндзе з правам выкупу, ужо маюць асноўныя фонды амаль на 1 млрд. рублёў. Калі гэта сесія прыме прапанаваныя ўрадам дакументы — а гэта канцэпцыя і закон, — то будзем мець працаздольны механізм рэалізацыі такой адказнай эканамічнай рэформы, як прыватызацыя.

Да гэтага блока пытанняў хачу аднесці і наступнае. Продаж арандуемых памяшканняў наймальнікам з забіраннем атрыманых сродкаў галоўным чынам у мясцовы бюджэт. Вядома, што многія прадпрыемствы і арганізацыі здаюць у арэнду асноўныя фонды, якія знаходзяцца ў іх распараджэнні, і атрымліваюць ад гэтага немалыя даходы, якія, на нашу думку, павінны паступаць у бюджэт. Мы зыходзім у першую чаргу з таго, што ўласнікам гэтых фондаў з'яўляецца дзяржава. Таму і з юрыдычнага, і з эканамічнага пунктаў гледжання такая пастаноўка пытання карэктная.

Трэба ажывіць працэс выкупу жылля. І хоць гэта тэма дастаткова далікатная, мы мяркуем, што прыватызацыя іменна ў гэтай сферы можа даць найбольш адчувальныя вынікі ўжо ў бліжэйшай перспектыве. Але для гэтага павінны быць створаны надзейныя прававыя гарантыі і больш дасканалая сістэма дыферэнцыраваных умоў выкупу жылля, якая ўлічвала б інтарэсы і магчымасці розных сацыяльных груп насельніцтва. Урад цяпер узмоцнена працуе над гэтай праблемай.

Сур'ёзныя рэзервы ёсць у галіне інвестыцый. У незавершаным будаўніцтве, у шматлікіх аб'ектах, якія ўзводзяцца гадамі, замарожваюцца велізарныя рэсурсы. На 1 студзеня гэтага года незавершанка ўзрасла больш чым на 1 млрд. рублёў і склала, удумайцеся, 6 млрд., перавысіўшы пры гэтым нарматыў на 11 працэнтаў. Таму неабходна тэрмінова правесці інвентарызацыю закансерваваных, прыпыненых будоўляў і невыкарыстоўваемых плошчаў і пачаць іх распрадажу з накіраваннем трох чвэрцей выручаных сродкаў у даход бюджэту. Адначасова трэба закрыць на бягучы год бюджэтнае фінансаванне ўсіх аб'ектаў, будаўніцтва якіх не пачата па стану на 1 мая 1991 г., акрамя аб'ектаў, уключаных у чарнобыльскую праграму, і школ.

Просім падтрымаць, як заслугоўваючыя ўвагі, і некаторыя іншыя меры. Прапануецца значна павялічыць тарыфы на аплату лішкаў жылой плошчы. Паводле наяўных даных, у насельніцтва рэспублікі ёсць больш як 8 млн. кв. метраў жылой плошчы звыш устаноўленай нормы, што адпавядае аб'ёмам жыллёвага будаўніцтва ў горадзе Мінску за апошнія 8—10 гадоў. Вядома, калі стаўка застанецца 13 капеек за квадратны метр у месяц, жадаючых памяняць кватэру на меншую не знойдзецца, з якімі б заклікамі да разумення праблем тых паўтара мільёна чалавек, якія не маюць жылля, мы з вамі ні выступалі.

Далей. Мы маем нямала прыкладаў неразумнага, я сказаў бы, злачыннага расходавання валютных сродкаў. І гэта пры вельмі вострай іх неабходнасці на многія першачарговыя патрэбы! Мы нядаўна прааналізавалі выкарыстанне валюты асобнымі прадпрыемствамі і што ж выявілі?

Вытворчае аб'яднанне «Беларускалій» закупіла быўшыя ва ўжыванні аўтамабілі «Вольва», выклаўшы 240 тыс. інвалютных рублёў. Такую ж страсць да шведскіх аўтамабіляў праявілі Крупскі, Любанскі і Слуцкі льнозаводы. Кожны з іх купіў па аўтамашыне, на што зрасходавалі больш як 170 тыс. шведскіх крон.

Вырашыў, відаць, не адстаць ад «Беларускалія» і калгас «Парыжская камуна» Мінскай вобласці. За 7 аўтамабіляў «Волга» (звярніце ўвагу) ён выклаў літоўскім прадпрымальнікам 116 тыс. марак ФРГ.

Ці можна абыходзіць такія факты? Не, і яшчэ раз не! Таму ўносіцца прапанова аб прымяненні штрафных санкцый. Хачу папярэдзіць рэпліку. Так, жорстка, так, не зусім законна. Не зусім дэмакратычна. Але калі ўраду даручылі ажыццяўляць кіраванне эканомікай, то дайце для гэтага паўнамоцтвы, хоць бы на перыяд, за які адэкватна дэмакратыі сфарміруюцца адпаведна мысленне, дысцыпліна і адказнасць.

Нельга далей цярпець шматлікія факты ігнаравання фінансавай дысцыпліны. Вось некаторыя даныя. Дзяржаўнай падатковай інспекцыяй за непрацяглы перыяд яе функцыяніравання даналічана ў бюджэт больш як 76 млн. рублёў. За што? За ўтойванне даходаў. Толькі за гэта прыменены санкцыі на суму 13,3 млн. рублёў, адміністрацыйнаму штрафу падвергнута, падумайце, 2,5 тыс. службовых асоб. Хіба такое магчыма ў паважаючай сябе дзяржаве? Таму прапануецца пайсці на ўзмацненне санкцый за наўмыснае ўтойванне даходаў, аж да крымінальнай адказнасці, прычым па ўсіх формах уласнасці.

І апошняе. Ва ўзнікшай вострай абстаноўцы з выкананнем бюджэту, ва ўмовах недахвату фінансавых рэсурсаў на ажыццяўленне неадкладных мер па сацыяльнай абароне насельніцтва было б апраўданым увесці да канца бягучага года мараторый на прыняцце ў рэспубліцы рашэнняў, якія патрабуюць новых асігнаванняў.

Паважаны парламент! Намаганні ўрада накіраваны ў першую чаргу на тое, каб забяспечыць стабільную работу прадпрыемстваў і пры дапамозе гэтага не дапусціць развалу эканомікі рэспублікі і зніжэння жыццёвага ўзроўню насельніцтва. Мы не маем права, як прадстаўнікі ўлады, на марудліваць у прыняцці і ажыццяўленні комплексу ўзаемазвязаных мер па прадухіленню далейшай дэстабілізацыі эканомікі. У гэтым напрамку мы будзем бескампрамісныя.

Такая рэчаіснасць. Суровая, але рэальная. Жорсткія і разам з тым неабходныя меры.

Але нават ва ўмовах надзвычайнага становішча з бюджэтам, у гэтай найскладанейшай абстаноўцы сацыяльная накіраванасць бюджэту не толькі захоўваецца, а яшчэ больш узмацняецца.

Так, асігнаванні на адукацыю павялічваюцца на 1,1 млрд. рублёў, сацыяльнае забеспячэнне — на 535 млн., ахову здароўя — на 463 млн., культуру — на 63 млн., навуку — на 41,3 млн. рублёў.

І відаць, многіх цікавяць і яшчэ два пытанні: узаемаадносіны з саюзным бюджэтам і сітуацыя ў мясцовых бюджэтах.

Калі коратка, то ўзаемаадносіны з саюзным бюджэтам будуць ажыццяўляцца па заключаных пагадненнях. Гэта пацверджана і ў заяве кіраўнікоў 9-ці рэспублік. На агульнасаюзныя патрэбы пералічваецца 17 працэнтаў прыбытку прадпрыемстваў саюзнага і рэспубліканскага падпарадкавання, гэта 2,4 млрд. рублёў, і 30 працэнтаў падатку з продажаў, г. зн. яшчэ 300 млн. рублёў. І ўсё. Гэта я заяўляю з усёй адказнасцю. Што датычыць 1,35 млрд. рублёў, якія мяркуецца пералічыць у фонд сацыяльнай падтрымкі насельніцтва (раней Саюз планаваў 4,2 млрд.), то гэту суму мы будзем удакладняць і старацца зменшыць яе.

Што датычыць мясцовых бюджэтаў, то без уліку надзвычайных мер іх дэфіцыт узрасце да 2,8 млрд. рублёў і складзе 25 працэнтаў (дэфіцыт рэспубліканскага — 32). З улікам аб'ектыўных акалічнасцей мы прапануем устанавіць роўнанапружанасць мясцовых бюджэтаў.

Паважаныя народныя дэпутаты!

Рэалізацыя прадстаўленых вам мер дазволіць скараціць дэфіцыт бюджэту з 5,2 да 4 млрд. рублёў. Гэта на 0,5 млрд. рублёў вышэй за зацверджаны Вярхоўным Саветам у снежні мінулага года. Рэальных шляхоў для яго большага скарачэння на працягу бягучага года ўрад не знаходзіць. Безумоўна, такі размер дэфіцыту (4 млрд. рублёў) сур'ёзна ўскладніць функцыяніраванне эканомікі рэспублікі. Таму просім падтрымаць нашы меры і як выхад — просьбу ўрада аб крэдытаванні Нацыянальным банкам БССР сумы бюджэтнага дэфіцыту з наступным яе аднясеннем на дзяржаўны доўг.

Вядома, усё ўлічыць немагчыма. І мы не мелі б рацыі, каб сцвярджалі, што прапанаванае — адзіна правільны і вычарпальны шлях.

Прадстаўленыя меры накіраваны перш за ўсё на дасягненне бліжэйшых мэт па фінансаваму аздараўленню эканомікі, разлічаны на перыяд да канца бягучага года. У перспектыве гэту задачу мы маем намер вырашаць пры дапамозе гібкай сістэмы падаткаабкладання. Іменна яна павінна забяспечыць натуральныя эканамічныя ўмовы для росту дзелавой актыўнасці, павышэння эфектыўнасці вытворчасці, стабільнага паступлення даходаў у бюджэт.

Работа па падрыхтоўцы рэспубліканскага праекта Закона аб падаткаабкладанні вядзецца. Яго прынцыповая асаблівасць заключаецца ў тым, што ён будзе ўлічваць вынікі рэформы цэнаўтварэння. Базай для такога аналізу могуць быць толькі рэальныя вынікі II і III кварталаў.

Безумоўна, асновай сістэмы падаткаў з'яўляецца падаткаабкладанне прыбытку. І самае галоўнае ў гэтым — размер стаўкі. Урад разумее, што тут павінен быць выключна дыферэнцыраваны падыход. Для невялікіх прадпрыемстваў, для тых, хто выпускае тавары для народа, яна павінна быць ніжэйшай. Неабходна таксама ўстанавіць павышаныя стаўкі падатку на прыбытак, атрыманы за кошт неапраўданага завышэння цэн, гэта значыць устанавіць прагрэсіўную шкалу ставак у залежнасці ад сярэднегаліновай рэнтабельнасці прадпрыемстваў, дыферэнцыраваўшы яе па відах дзейнасці.

У бягучым годзе праект рэспубліканскага Закона аб падатках будзе ўнесены на ваш разгляд.

Думаю, было б правільным, кіруючыся Дэкларацыяй аб суверэнітэце пры ўстанаўленні ставак падатку на прыбытак, стымуляваць пераход прадпрыемстваў у юрысдыкцыю Беларусі, а таксама канверсію ваенна-прамысловага комплексу. Каму не падабаюцца такія падыходы — няхай плаціць беларускаму народу павышаны падатак.

Дзякуй вам за ўвагу.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

САЛЮТА НЕ БЫЛО

ЗЭЛЬВА. (П. Жабрак). Помнік невядомаму салдату побач з брацкай магілай з'явіўся ў вёсцы Ёлка Сынкавіцкага сельсавета. Тут былі перапахаваны астанкі 10 чырвонаармейцаў, імёны і прозвішчы якіх пакуль што невядомыя. Праз 50 гадоў іх апошняга бою сувязісты пракладвалі ў гэтым месцы кабель. На глыбіні 60 сантыметраў ля шашы Зэльва—Слонім іх і знайшлі. Астанкі людзей, некалькі салдацкіх рамянёў, лыжка, частка магазіна пісталета «ТТ» з кулямі, гадзіннік, дзе напісана імя ўладальніка «Коля», — вось і ўсё, што засталося. Праўда, ёсць магчымасць даведацца імёны дваіх воінаў па салдацкіх медальёнах. Калі адзін з іх камандзірскі, то можна будзе высветліць прозвішчы астатніх.

Застаецца дадаць, што перапахаванне прайшло вельмі сціпла. Салюта не было. Як і раённага начальства. Не палічылі магчымым прысутнічаць на цырымоніі таксама старшыня выканкома Сынкавіцкага сельсавета і старшыня мясцовага калгаса «Рассвет». Што ж, можа аб жывых яны клапоцяцца лепш.

ПРАФСАЮЗНЫ СКЛЕРОЗ

ДЗЯТЛАВА. (Л. Вергілевіч). Далёка не ўсе планы і намеры заканчваюцца на мажорнай ноце. Можна сказаць, ужо на чамаданах сядзелі дзеці паліграфістаў і журналістаў Гродзенскай вобласці ў чаканні прыемнага падарожжа ў Англію. І ўжо, здаецца, нічога не магло азмрочыць іх настрой.

Але гром сярод яснага неба прагрымеў літаральна ў перадапошні дзень перад адлётам. Абком прафсаюзаў работнікаў культуры забыўся... зафрахтаваць самалёт. Няцяжка здагадацца, як успрынялі гэткую забыўчывасць патэнцыяльныя падарожнікі — дзеці. Прафсаюзны склероз ім яшчэ доўга будзе сніцца.

ЗЛАЧЫННАСЦЬ БЫВАЕ «ДЗІЦЯЧАЙ»

МІНСК. За суткі супрацоўнікі мінскай міліцыі раскрылі 8 злачынстваў, учыненых раней. Зацікаўленасць выклікае састаў злачынцаў. З 11 чалавек толькі адзін дарослы. Яму 21 год, ён нідзе не працуе з ліпеня 1989 г. Астатнія 10 — непаўналетнія. У іх ліку адзін — 17-гадовы, сем чалавек ва ўзросце 15—16 гадоў, два — 13—14 гадоў. З 10 падлеткаў толькі 6 вучацца ў сярэдніх школах горада, чацвёра доўгі час не працуюць і не вучацца.

Прыведзеныя факты прымушаюць сур'ёзна задумацца аб арганізацыі вольнага часу непаўналетніх у дні школьных канікулаў. Павінны адбыцца сустрэчы настаўнікаў і супрацоўнікаў інспекцый па справах непаўналетніх з бацькамі — без іх пастаяннага кантролю ніяк не абысціся. Не выканаўшы гэтыя ўмовы, мы рызыкуем у бліжэйшыя летнія месяцы атрымаць буйны ўсплеск «дзіцячай» злачыннасці.

ПЕРАСЯЛЕННЕ ПРАЦЯГВАЕЦЦА, АЛЕ...

МАГІЛЁЎ. (А. Санчук). Здадзены ў эксплуатацыю першыя кватэры другой чаргі пасёлка Трылесіна. Яго магілёўскі будтрэст № 17 узводзіць пад Дрыбінам для перасяленцаў з саўгаса «Краснапольскі» аднайменнага раёна.

У гэтыя дні да здачы прад'яўляецца жыллё і ў іншых дваццаці новых пасёлках на Магілёўшчыне для перасяленцаў з зоны ралыеактыўнага забруджвання. І ўсё ж, як адзначалася на пасяджэнні абласнога штаба будаўніцтва пасёлкаў, тэмпы работ нідзе не адпавядаюць вызначаным рэспубліканскай праграмай па пераадоленню вынікаў чарнобыльскай катастрофы. Як заўважыў намеснік старшыні аблвыканкома А. Сазонаў, поспехі будтрэста № 17 на чарнобыльскім аб'екце можна назваць такімі толькі на фоне работы іншых будаўнікоў. Летась ва ўсіх 20 пасёлках было здадзена 624 кватэры, за бягучы год іх колькасць павялічылася ўсяго на 103.

Выпуск падрыхтавалі: **У. ГОЙТАН, А. КОКТЫШ, А. СЛАНЕЎСКІ, І. КАРНЕЙ, С. СУЛКОЎСКІ.**
Нашы тэлефоны: 32-44-02, 32-60-13, 32-31-98.

БЕЛАЕ АДЗЕННЕ

«Сии, облеченные в белые одежды, кто и откуда пришли?»

Іаан Багаслоў.

У Клічаве адбылася сесія раённага Савета. На ёй, як і ў іншых месцах, разглядалася пытанне аб старшыні ў сувязі з увядзеннем у дзеянне Закона «Аб мясцовым самакіраванні і мясцовай гаспадарцы ў Беларускай ССР». Сесія большасцю галасоў выбрала старшынёй М. Сінькевіча, які раней выконваў гэтыя абавязкі «па сумяшчальніцтве» з абавязкамі першага сакратара райкома КПБ. Перамога «партакрата» над другім прэтэндэнтам — старшынёй выканкома, народным дэпутатам БССР М. Мацюшонкам выглядала ўпэўненай: з 49 удзельнікаў сесіі за яго прагаласавалі 30. Здавалася, таму, хто прайграў, і яго камандзе (зараз жа ніхто не жыве без каманды) застаецца, як прынята ў нармальным грамадстве, павіншаваць пераможцу і рыхтавацца да новых выбараў. Але ў Клічаве ўзнік скандал, які можна параўнаць хіба што з аналагічным скандалам тут жа ў мінулым годзе. Справа тады таксама была ў выбарах, і галоўныя дзеючыя асобы тыя ж. Тады, за некалькі дзён да выбараў у Вярхоўны Савет рэспублікі, у райцэнтры адбыўся несанкцыяніраваны мітынг, з'явіліся лістоўкі, у якіх той жа Сінькевіч абвінавачваўся ва ўсіх смяротных грахах, аж да сужыцельства з жанчынай, прозвішча якой, між іншым, у парушэнне агульнапрынятых норм прыстойнасці, у лістоўцы называлася.

Не бяруся гаварыць аб усіх пералічаных там фактах, але большасць з іх мне давялося правяраць, і магу ўпэўнена сцвярджаць: нахабная хлусня. А што датычыць абражанай жанчыны, то за такі паклёп звычайна проста б'юць па фізіяноміі. М. А. Сінькевіч не палічыў магчымым у сваім становішчы першага сакратара РК КПБ такім чынам высвятляць адносіны і звярнуўся ў суд. Адказчыкам па абвінавачванню ў паклёпе выступае нейкі Н. Гецман, былы першы сакратар райкома камсамола. Трэба зазначыць, што нічым вартым увагі ў раёне ён сябе не паказаў. Хіба што набыў вядомасць перадачай па рэспубліканскім тэлебачанні, дзе быў названы «бюракратам ад камсамола». Так ці інакш, суд справу прыняў, былі апытаны сведкі і г. д. І нават неаднаразова назначаліся пасяджэнні народнага суда, на якія аўтар гэтых радкоў ездзіў двойчы. Але і ў гэтыя, і ў іншыя намечаныя дні суд не адбыўся з-за адказчыка. То яго адвакат хварэе, то сам адказчык нездаровы... Словам, амаль год як гэты працэс з дастаткова рэдкім абвінавачваннем — у хлусні — так і вісіць у паветры.

Але сам інцыдэнт справу сваю зрабіў. М. Сінькевіч, у перамозе якога мала хто сумняваўся, на выбарах прайграў. Праўда, мітынгаў у сваю абарону не арганізоўваў і лістовак з абвінавачваннем суперніка брудам не выдаваў. Хоць магчымасці для гэтага ў выглядзе раённай друкарні і цэлага апарату раённых улад у яго тады былі. Не той чалавек Сінькевіч, каб займацца гэтым. Лічыць, што так рабіць «не па-мужчынску».

...У некаторай часткі нашага грамадства склалася сваё ўяўленне аб так званых партакратах — тых, каго нярэдка прапануюць судзіць, страляць і вешаць... Нават не бяруся пералічыць усе метады звядзення рахункаў з гэтай катэгорыяй народанасельніцтва краіны. Дык вось, у некаторай часткі нашага грамадства існуе вельмі арыгінальнае ўяўленне аб тым, хто яны, партакраты, адкуль бяруцца і якім чынам размнажаюцца на пагібель добрым людзям. І бачыцца гэта як нешта такое... суцэльна з дываноў і андатры, адкуль, нібы матылі, вылятаюць гатовыя партакраты, беражліва падтрымліваючы левым локцем папкі з сакрэтнымі пастановамі, а самі ўсе ў дублёнках, фінскіх касцюмах, чаравіках «саламандра». На самай справе гэта некалькі не так, ва ўсякім разе прымяняльна да Міхаіла Аляксандравіча Сінькевіча, які выйшаў, у літаральным сэнсе гэтага слова, з мужыкоў.

Вось коратка яго біяграфія. На пачатку — сялянская сям'я, у якой чацвёра дзяцей і якой дажыць да вясны, да шчаўя было заўсёды няпроста. Потым механізатар у калгасе. Натуральна, лепшы механізатар, таму што любы рубель, любая яго прэмія былі латкамі на салідныя дзіркі сямейнага бюджэту. Пасля арміі — сельгасакадэмія, дзе, зноў жа, павышаная стыпендыя. На простую, без дапамогі бацькоў, ён бы не змог пражыць. Потым галоўны інжынер калгаса пад Бабруйскам. Першы ў раёне з вышэйшай адукацыяй. Там жа старшыня калгаса. Прыняў гаспадарку з паўмільённымі стратамі, а пакінуў, калі накіравалі начальнікам сельгасупраўлення, з паўмільённым прыбыткам.

Ды і тут, у Клічаўскім раёне, у 1983 годзе, калі яго ўзначаліў Сінькевіч, уся сельская гаспадарка давала менш трох мільёнаў рублёў прыбытку, а большасць калгасаў і саўгасаў была стратнай. Зараз яны даюць больш як 20 мільёнаў прыбытку. Не гаворачы ўжо аб маштабным вытворчым і сацыяльным будаўніцтве, якое літаральна змяніла аблічча раёна і самога Клічава.

Можна думаць і гаварыць з гэтай нагоды, што хочаш, але ва ўмовах манаполіі на ўладу, у якіх працавала большасць калег Сінькевіча, дзелавыя якасці першага сакратара ў многім вызначалі і ўзровень развіцця раёна. Значыць, падабаецца гэта каму-небудзь ці не, а ў дасягненнях Клічаўскага раёна вялікая яго заслуга, бо працуе Міхаіл Аляксандравіч, не шкадуючы сябе.

Магчыма, гэта відавочная ісціна цяпер успрымаецца большай колькасцю людзей, чым раней. А таму, паўтаруся, на выбарах старшыні райсавета ў Клічаве перамог першы сакратар райкома партыі. Але зноў у ход пайшлі лістоўкі з абразамі, зноў адбыўся мітынг «у абарону народнага дэпутата». Не бяруся гаварыць аб пазіцыі самога М. Мацюшонка: чаго не ведаю — таго не ведаю. Нельга, аднак, не адзначыць становішча, пры якім ён заўсёды ў «пакутніках», а яго апанент заўжды абліты брудам. Нават калі ўсё адбылося ў поўнай адпаведнасці з Законам «Аб мясцовым самакіраванні і мясцовай гаспадарцы ў Беларускай ССР», за які сам жа народны дэпутат і галасаваў у парламенце рэспублікі.

Але вернемся да тых асоб, хто арганізоўваў мітынгі, хто выдаваў лістоўкі, хто ствараў грамадскую думку. Адным з натхняльнікаў кампаніі быў на гэты раз сакратар парткома саўгаса «Добраахвотнік» Ц. Стукач. У свой час ён узначальваў гэты саўгас, але асаблівых поспехаў не дасягнуў. Наменклатурныя шляхі непрадказальныя: Стукач стаў сакратаром парткома гэтай жа гаспадаркі і каля васьмі гадоў атрымліваў неблагую зарплату за ідэйна-палітычнае забеспячэнне. І раптам расчараваўся ў камуністычных ідэалах. Некалі на франтах прадбачлівыя перабежчыкі, пераходзячы на бок праціўніка, калі не неслі з сабой галаву камандзіра, то прыхоплівалі «групу таварышаў». А сакратар парткома саўгаса «Добраахвотнік» вырашыў у знак пратэсту ліквідаваць партыйную арганізацыю.

Узнікае адразу шэраг пытанняў: напрыклад, што гэта за партыйная арганізацыя такая, дзе 43 члены з 58 паклалі партбілеты толькі таму, што сакратар парткома загадаў ім гэта зрабіць? Але хто ж гэта такі? Ды гэта ўжо тэма іншай размовы. А мы, улічваючы, што гісторыя з абмазваннем чорнай фарбай ужо не першая, што многія сёння знаходзяцца ў стане татальнай абароны ад самых непрыстойных нападак, пастараемся проста зафіксаваць факт: дзве катэгорыі людзей існуюць сёння ў нашым грамадстве. Адны, прычым нягледзячы на працоўныя і іншыя заслугі, вымушаны быць ачарнёнымі. Другія, без усялякіх заслуг, ухітраюцца захоўваць чыстым белае адзенне.

З першай катэгорыяй, думаю, усё зразумела. Гэта ўсе тыя, хто ў ранейшыя часы дабіваўся якіх-небудзь прыкметных поспехаў. Тут і Старадубцаў, які раптам зрабіўся «панам», і пісьменнік, які не здагадаўся своечасова эмігрыраваць, і журналіст, няздолеўшы, зноў жа своечасова, наладзіць кантакт з радыё «Свабода», і партыйны лідэр, што не паклаў партбілет. Паўторым, з першай катэгорыяй усё зразумела. А вось хто тыя, што лічаць сябе правамоцнымі ў асноўным ганьбіць і патрабаваць? «Сии, облиценные в белые одежды, кто и откуда пришли?»

А прыйшлі ж, і становіцца іх усё больш і больш. Яны ганьбяць, патрабуюць, ставяць умовы. Новы прэм'ер-міністр краіны не паспеў папрацаваць і тыдня, як з яго неадкладна зрабілі усесаюзнага Ваньку для біцця. Уласны беларускі ўрад не паспеў як след сфарміравацца, як яму пачалі дыктаваць умовы, патрабаваць адстаўкі. М. Сінькевіча не паспелі выбраць, а ўжо ў чарговы раз аблілі брудам.

Ужо нямала гаварылася аб нядобрасумленнасці, беспрынцыповасці, імкненні працаваць у асноўным на сябе, на уласную карысць, на асабісты капітал тых, хто больш за ўсіх крычыць і ганьбіць. Але вернемся да свежых прыкладаў. У Магілёве ўтвораны і рыхтуе дакументы да рэгістрацыі гарадскі забастком. Цікава, задумваўся хто-небудзь над тым, што пастаяннадзеючы забастком — дзікая недарэчнасць? Гэткая ж, як пастаянная забастоўка. Ці задумваўся хто над тым, што для пастаяннай забастоўкі патрэбна і пастаянная сітуацыя, а забастоўкам характэрна сітуацыя: чым горш — тым лепш? Таму што калі ўсё добра — забастоўкам не патрэбен. Яго чальцы, як і тыя, хто зараз дыктуюць умовы і навязваюць сабе аўтамабілі і іншых даброт, — гэтыя людзі вымушаны будуць вярнуцца на рабочыя месцы. Адзнак забастоўкі няма. І хто ж за ўдзельнікаў натхняльнікаў? Цікавыя паралелі ўзнікаюць з прыкладам сустрэчы забасткома з прэзідыумам Магілёўскага гарсавета на гэту ролю прэтэндаваў усё той жа вядомы ў Магілёве «выкрывальнік» А. Федараў. Але хто ён такі, якую карысць прынёс грамадству?

Давайце азірнемся вакол і ўбачым, што больш за ўсіх крычаць, ганьбяць, патрабуюць да адказу людзі, якія ніколі нічога з сябе не ўяўлялі. Дзе яны былі, калі іншыя, як маглі, рабілі і робяць вялікую і цяжкую работу? Не сама ж сабою памянялася абстаноўка ў краіне? Не для таго, каб цяперашнія радыкалы маглі, нікога не баючыся, крычаць на плошчах, судзіць КПСС. Трэба было зламаць хрыбет таталітарызму. І зрабілі гэта не тыя, хто нікім так і не стаў і, значыць, ні на што не ўплываў. Зрабілі гэта самыя лепшыя, самыя сумленныя з тых, хто энергіяй сваёй, становішчам у грамадстве мог выклікаць перамены ў ім. У тым ліку і такія, як Міхаіл Аляксандравіч Сінькевіч, чыя біяграфія і адносіны да справы, дарэчы, зусім не выключэнне ў радах партыйных работнікаў.

А людзі ў белым адзенні? Дазволю сабе прывесці падыходзячы, на мой погляд, анекдот. Аб тым, як да дырэктара цырка прыйшоў чалавек і заявіў, што мае зусім выключны нумар, які забяспечыць суцэльныя аншлагі. «Што гэта за нумар?»— спытаў дырэктар. І чалавек растлумачыў: «Вы сярод арэны ставіце вялікую дзежку з гразёю. Над дзежкай, пад купалам, падвешваецца гіра. Гасне святло, зала запаўняецца гледачамі. Перараазаецца вяроўка. Гіра падае ў дзежку. Усе — у брудзе. Запальваецца святло —і выходжу я, увесь у белым».

Яны ў белым часта таму, што іх проста не было ў гэтым цырку, які завецца жыццём.

Анатоль ГУЛЯЕЎ.

г. Магілёў.

Ці будзем пісаць «лацініцай»?

Акадэмічная Рада Таварыства беларускай мовы правяла навуковую нараду, на якой абмеркаваны пытанні рэформы беларускага правапісу. Аб праблемах, разгледжаных яе ўдзельнікамі, і аб прынятых рашэннях карэспандэнт БЕЛТА папрасіў расказаць старшыню ТБМ АН БССР, кандыдата філалагічных навук Алеся ЛОЗКУ.

— У самым пачатку хачу зазначыць,—сказаў Алесь Юр'евіч,—што нарада праходзіла ў дзень народнага свята Ушэсця, шостага тыдня пасля Вялікадня, дня агляду жыта. І мімаволі падумалася: ці не наш асноўны абавязак час ад часу аглядаць ніву, шчодра засеяную нашымі слаўнымі продкамі?

Аглядам пройдзенага шляху і асэнсаваннем памылак у развіцці беларускага мовазнаўства — так можна вызначыць асноўны змест сустрэчы. Разумееце, па сутнасці сёння існуюць дзве беларускія літаратурныя мовы: мова беларускай эміграцыі, незалежнага друку ў СССР і афіцыяльная мова ў БССР. Такі падзел адбыўся амаль у пачатку масавых рэпрэсій супраць нацыянальнай інтэлігенцыі, пасля моўнай рэформы 1933 года. Дагэтуль правапісныя нормы былі сфармуляваны ў «Беларускай граматыцы для школ» Браніслава Тарашкевіча. Яны, безумоўна, мелі свае недахопы, але аб'ядноўвалі ўсіх беларусаў. Рэформа 1933 года фактычна падзяліла наш народ на «сваіх» і «чужых».

Цяпер ужо відавочныя многія супярэчнасці ў беларускай літаратурнай мове і «перахлёсты» ў незалежным друку. Чым болей будзе доўжыцца такое ненармальнае становішча, тым болей будуць паглыбляцца супярэчнасці і цяжэй будзе паразумецца. А паразуменне павінна адбыцца за «круглым сталом», з папярэднім абмеркаваннем спрэчных пытанняў зацікаўленымі бакамі — да такіх высноў прыйшлі ўдзельнікі нашай нарады, што і зафіксавана ў прынятай заяве.

— Ці адлюстраваны ў дакуменце адносіны ўдзельнікаў нарады да канкрэтных змен, напрыклад, увядзення мяккага знака, пераходу на лацінскі алфавіт і іншыя?

— Не. Хаця пра гэтыя і многія іншыя моўныя з'явы ішла гаворка. Дарэчы, выказваліся розныя погляды. Але мы не ставілі на мэце прыйсці да нейкіх канкрэтных прапаноў. Да іх ляжыць яшчэ далёкі шлях асэнсавання і паразумення.

СЁМУХА

Вясна — самая шчодрая пара года ў беларусаў на разнастайныя святы і абрады. Сёмуха (Тройца, зялёныя святкі, зелянец) — была завяршальным веснавым святам у нашых продкаў. Узнікла яна, як пераканаўча даказваюць этнографы і фалькларысты, у эпоху язычніцтва і была звязана з культам раслліннасці. Пазней, як і ўсе асноўныя святы старажытных славян, была прыстасавана да царкоўнага календара і адпавядала дню Святой Тройцы. Сёмуха — рухомае свята і залежыць ад дня праўядзення Вялікадня. У гэтым годзе ў праваслаўных беларусаў яна будзе святкавацца 26 мая, у беларусаў-католікаў святкавалася 19 мая.

У канцы мінулага — пачатку нашага стагоддзя кожная сям'я старанна рыхтавалася да гэтага свята: прыбіраўся двор, гаспадарчыя пабудовы, гаспадыня старанна мыла хату. Пасля гэтага падлогу засцілалі аерам, а хату ўпрыгожвалі галінкамі дрэў: бярозы, клёна, дуба, рабіны, каліны і інш. У нядзелю раніцай па-святочнаму апранутыя вяскоўцы ішлі ў царкву (касцёл), дзе свянцілі розныя палявыя і лугавыя зёлкі. У многіх месцах Беларусі гэтыя зёлкі захоўваліся, звязаныя ў пучкі, на гарышчы хаты, іх клалі ў труну, абкурвалі нябожчыка.

Асноўнымі дзеючымі асобамі і выканаўцамі абрадаў на Сёмуху ў беларускай вёсцы мінулага стагоддзя былі дзяўчаты. Яны ў гэты дзень «куміліся». Упрыгожвалі сябе вянкамі і адпраўляліся ў лес завіваць бярозу. Сабраўшыся ў адным двары, яны з песнямі і скокамі ішлі разам па вуліцы, неслі з сабой разнастайныя стравы, у тым ліку абрадавую яечню. Па дарозе спявалі.

Абрад у першую чаргу меў на мэце забеспячэнне добрага ўраджаю, моцнага здароўя. У гады сівой даўніны чалавек верыў, што магічнымі дзеяннямі можна перадаць сілу і моц бярозы іншым раслінам і набрацца ў іх сілы і здароўя.

Акрамя таго, здзяйсняючы абрад кумлення, дзяўчаты заключалі сяброўскі саюз. Было гэта так. Прыйшоўшы ў лес, яны пачыналі махаць фартухамі і гайдаць бярозу, каб яе галінкі можна было ўхапіць і звязаць з другой суседняй бярозай.

Вянкі, завітыя на дрэве, абавязкова трэба было праз тыдзень расплесці, каб, як меркавалі, вызваліць дрэва ад пакут. Акрамя таго, агульнавядома, што ў фальклорных творах беларусаў бяроза сімвалізавала дзявочую прыгажосць, прывабнасць, стрыманасць, годнасць. Мабыць, завітая цэлы тыдзень бяроза азначала немагчымасць для дзяўчыны выйсці замуж, таму яны ўвесь гэты тыдзень пазбягалі хлопцаў, бавілі вольны час толькі ў сваёй рытуальнай групе. Развіванне ж бярозы як бы сімвалізавала вяртанне дазволу дзяўчатам на зносіны з хлопцамі, на падрыхтоўку да шлюбу.

У Заходнім Палессі на Сёмуху быў вядомы абрад куста. На ролю «куста» выбіралі звычайна самую прыгожую дзяўчыну, вялі яе ў лес і ўпрыгожвалі зелянінай, на галаве ладзілі вялікі вянок. Гурт дзяўчат на чале з «кустом» хадзіў па ўсіх вуліцах вёскі і з песнямі, у якіх услаўлялі гаспадароў хаты і іх дзяцей, прасілі адарыць удзельніц шэсця, бо «дзе куста вадзілі, там пшанічанька радзіла». Гаспадары шчодра адорвалі дзяўчат. Так паступова дзявочае войска, як яго часта называлі старэйшыя аднавяскоўцы, абыходзіла ўсе сядзібы.

У шматлікіх месцах Беларусі ў суботу перад Сёмухай спраўлялі Дзяды з усімі адпаведнымі абрадамі. Своеасаблівасцю сёмушных Дзядоў было падмятанне магіл бярозавымі венікамі.

Таццяна КУХАРОНАК.

«Я НЕ САМОТНЫ, Я КНІГУ МАЮ...»

КРЫМ. ЯЛТА. Праз 74 гады пасля таго, як на гэтай зямлі апошні свой прытулак знайшоў Максім Багдановіч, — гонар і слава беларускай паэзіі — тут упершыню прайшлі Дні беларускай культуры, прысвечаныя 100-годдзю Паэта.

Змяшчаем нататкі нашага карэспандэнта, які разам з беларускай дэлегацыяй наведаў багдановічаўскія мясціны Ялты.

Уведзеныя ў зман шматлікімі аўтарамі, якія пісалі аб тым, што пахаваны Максім Багдановіч на Лівадзійскіх могілках, я і фотажурналіст Анатоль Кляшчук доўга блукалі па старым пагосце ў ваколіцах Лівадзіі. Непрыемна, млосна рабілася ад гэтай вандроўкі. Ледзь не на кожным кроку мы натыкаліся на перавернутыя, разламаныя надмагільныя камяні і крыжы, раскапаныя магілы, раскурочаныя агароджы. А тут яшчэ сумніцельнага выгляду выпадковыя сустрэчныя доўга пераконвалі нас, што бачылі магілу беларускага паэта менавіта тут, на гэтых могілках. І мы зноў пускаліся ў пошукі па закінутым, забытым Богам цвінтары, — і чакаючы, і баючыся ўбачыць сярод гэтага запусцення, забыцця і трыумфу вандалізму магілу Паэта.

Толькі апоўдні мы пачалі здагадвацца пра марнасць сваіх пошукаў і накіраваліся на Ялцінскія гарадскія могілкі. Прахожыя на пытанне пра магілу беларускага паэта няўцямна паціскалі плячыма. Пазней мы прывыклі да гэтага і перасталі здзіўляцца, а тады... Тады было крыўдна і горка на душы.

Ялцінцы добра ведаюць, што ў іх горадзе пахаваны некаторыя члены сям'і А. Чэхава і пісьменнік М. Бірукоў, лёс якога вельмі падобны на лёс М. Астроўскага. А вось пра Багдановіча мы змаглі даведацца толькі ад кабеты з пахавальнага бюро. Ды і пасля гэтага яшчэ доўга шукалі, пакуль не набрылі на таблічку-ўказальнік, на якой пасля прозвішчаў Чэхавых і Бірукова некім няроўна, ад рукі было выведзена імя Багдановіча.

Вось і магіла. У засені трохметровага прыгожага помніка М. Бірукову — сціплая каменная пірамідка за металічнай агароджай, пафарбаваная з нагоды ўрачыстасцяў у белы колер, з падноўленым надпісам і з нанава падведзенай блакітнай фарбай выявай васількоў. Высокія кіпарысы кідаюць цень на накрэсленыя на камені радкі з неўміручага «Санета»:

«Хоць зернейкі засохшымі былі,
Усё ж такі жыццёвая іх сіла
Збудзілася і буйна ўскаласіла
Парой вясенняй збожжа на раллі».

Мы ведалі: праз два дні сюды пакланіцца Максіму прыйдзе вялікая дэлегацыя, што прылящела з Беларусі на Дні беларускай культуры ў Крыме, прысвечаныя 100-годдзю Паэта. Будуць гучаць пранікнёныя прыгожыя словы пісьменнікаў, паэтаў, акцёраў, кіраўнікоў высокага рангу. Лягуць ля надмагільнага каменя кветкі, загучыць шчымліва жалейка, пакладуць на магілу жменю зямлі з далёкай радзімы... Але ўсведамленне гэтага зусім не развейвала цяжкія адчуванні ад выгляду дарагой кожнаму беларусу магілы ў прыгожым, але далёкім і чужым краі, ад думкі пра тое, што зямля, да якой усё жыццё імкнуўся Паэт, засталася яго няздзейсненай марай нават пасля смерці.

Я доўга блукаў па вузкіх вулачках старой Ялты, якія помняць крокі Максіма. Ці думаў ён тады, у хмарным дажджлівым лютым 1917-га, прыехаўшы сюды лячыцца, што званы сабора Аляксандра Неўскага, якія ён чуў штовечар, усяго праз два месяцы адзвоняць і па ім? І што не будзе каму праводзіць яго ў апошні шлях па крутой звілістай вуліцы, уздоўж бруднай плытнай рачулкі, якая вядзе ад прытуліўшага яго дома да могілак?

«Я не самотны, я кнігу маю...» Ці мог не адчуваць сябе адзінокім дваццаціпяцігадовы хлопец, у далечыні ад родных твараў і родных мясцін задыхаючыся ў перадсмяротных пакутах? І гэта яго прызнанне — ці не ад адчаю, безвыходнасці, ад жадання ў апошнія імгненні калі не быць, то хаця б выглядаць не адзінокім?

«Добры дзень, стары верабей! Маладому верабʼю кепска... З ложка ўжо не ўстаю — аслабеў канчаткова. Скора пачнецца гарачыня, трэба будзе ехаць з Ялты, а як у такім стане паедзеш?» Гэта — з апошняга пісьма да бацькі, якое так і засталося незавершаным. Адам Ягоравіч у гэты час быў у Сімферопалі, усяго ў сямідзесяці вярстах ад паміраючага сына. Але вестка пра гэта прыйшла да яго запозна, аж на чацвёрты дзень пасля таго, як Максіма не стала.

А паміраў Паэт уначы, самнасам са сваёй адзінотай. Раніцай гаспадыня кватэры, зайшоўшы ў пакой, убачыла яго ўжо нежывым. Побач з ложкам на стале ляжаў «Вянок», — адзіны прыжыццёвы зборнік Максіма, адзіны сведка яго болю і пакут. Сталася гэта 25 мая 1917 года.

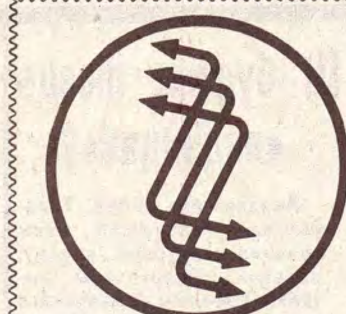
Праз сем гадоў маладыя беларускія літаратары У. Дубоўка, А. Ажгірэй і А. Александровіч разам з Янкам Купалам з цяжкасцю адшукалі ў Ялце магілу Максіма. Да таго часу яна амаль зраўнялася з зямлёй, крыж быў зламаны, на дошчачцы з цяжкасцю можна было разабраць імя... У тым жа годзе ўрад Беларусі выдаткаваў 250 рублёў на помнік Багдановічу. І сціплы бетонны абеліск з'явіўся... Але цяперашні помнік на магіле Паэта — наўрад ці з тае пары, хоць і такі ж сціплы. Да гэтай высновы мы прыйшлі, пабачыўшы побач з Багдановічавай магілу пісьменніка Паўла Ліна, які памёр у 1958 годзе. На ёй — дакладна такі ж помнік і агароджа, як і на магіле Максіма, — толькі не пафарбаваныя.

Можна спрачацца аб тым, ці правільнае прынята рашэнне не пераносіць астанкі М. Багдановіча на Беларусь. А вось пра надмагільны помнік ці варта спрачацца? Няўжо не заслужыў Паэт сваім талентам большай удзячнасці і пашаны? Пра гэта міжволі думалася, калі хадзілі мы па Ялцінскіх могілках, сярод гранітных і мармуровых глыб, на фоне якіх так па-сіроцку мізэрна і забыта выглядае пірамідка на магіле Паэта. Зразумела, не ялцінскіх улад гэта віна, — яны са свайго боку ўсё ж сёе-тое робяць, каб не сцерлася імя Максіма з аблічча горада. Але калі самі мы не ўшануем вялікага сына свайго народа, — ці можна спадзявацца, што нехта іншы зробіць гэта за нас?

...Калі паміраў Максім, у Ялце гэтак жа буяла вясна: горад патанаў у адцінлівым церпкім водары квітнеючых акацый, у пульхных воблаках яркага бэзу. Дзе-нідзе на схілах ужо чырванелі адчайныя кропелькі кветак маку. І гэтак жа па гарадской набярэжнай няспешна шпацыраваў, усміхаўся, заляцаўся, рагатаў курортны натоўп, такі далёкі, такі несумяшчальны з воблікам паміраючага Паэта.

В. ЖДАНКО,
спец. кар. «Звязды».
Фота А. КЛЯШЧУКА.

(Працяг будзе).

КІРАЎНІКІ ПРАДПРЫЕМСТВАЎ І АРГАНІЗАЦЫЙ, НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОЎ! КАЛІ ВАС ЦІКАВЯЦЬ САКРЭТЫ КАМП'ЮТЭРЫЗАЦЫІ, КАЛІ ВАМ ПАТРЭБНЫ МНОГАТЭРМІНАЛЬНАЯ АПРАЦОЎКА ІНФАРМАЦЫІ І ІНШЫЯ ПАСЛУГІ Ў ГЭТЫМ НАПРАМКУ, ВАШЫМ НАДЗЕЙНЫМ ПАРТНЁРАМ СТАНЕ

Кіеўскае вытворчае аб'яднанне «Электронмаш»

ПАЧЫНАЙЦЕ КАНТАКТЫ З «ЭЛЕКТРОНМАШАМ» — І ВЫ ЗАСТАНЕЦЕСЯ Ў ВЫЙГРЫШЫ!

Набывайце СМ1425

Калі вам патрэбна многатэрмінальная апрацоўка інфармацыі з колькасцю тэрміналаў парадку 10—20 шт., машына СМ1425 прадаставіць вам несумненныя эканамічныя і тэхнічныя перавагі ў параўнанні з персанальнымі ЭВМ.

Модуль СМ1425 — 16-разрадная ЭВМ з рада СМ ЭВМ (СМ3, СМ4, СМ1420) праграмна-сумесных з мадэлямі РСД-11 фірмы ДЕС. Сістэмны інтэрфейс 22-разрадны МПІ (аналаг Q22).

СМ1425 — ЭВМ з малымі габарытамі і энергаспажываннем, параўноўваемымі з IBM PC/AT, з прадукцыйнасцю, якая не ўступае папярэдняй мадэлі СМ 1420, з вялікай надзейнасцю і больш прагрэсіўным дызайнам, арыентаваным і на офіс-прымяненне.

Тэхнічныя і праграмныя сродкі СМ1425 забяспечваюць функцыянаванне ў шматзадачным і многатэрмінальным рэжымах, у сістэмах рэальнага часу і падзелу рэсурсаў, а таксама ахову інфармацыі ад несанкцыянаванага доступу («вірусаў»).

У КАМПЛЕКТ ПАСТАЎКІ СМ1425 УВАХОДЗЯЦЬ:

- магнітныя дыскі тыпу «Вінчэстэр» ST 251 (42 МБ) або ST 4096 (80 МБ) па 2 шт.
- гібкія магнітныя дыскі СМ 5639. М1.01 — 2 шт.
- аператыўная памяць СМ1425.3537 (2МБ) — 1 шт.
- тэрміналы СМ7238 або СМ7209.05 — па 2 шт.
- друк паслядоўны тыпу СМ6337 або паралельны тыпу СМ 6315, або СМ6362 — 1 шт.
- НМЛ СМ5308 з кантролерам — 1 шт.
- мультыплексар з ІРПС або С2 (4-х кан.) — 1 шт.
- кантролер групавы 2-С2, ІРПР 8, ІРПР 16— 1 шт.
- аперацыйная сістэма МОС РВМ. 01 або МОС РВМ. 02.

ПА ВАШЫХ ЗАЯЎКАХ ТЫПАВЫЯ КОМПЛЕКСЫ МОГУЦЬ ДАПАЎНЯЦЦА ЎСТРОЙСТВАМІ:

- адаптэр дыстанцыйнай сувязі СМ8545 (DPV 11) забяспечвае сувязь з ЕС ЭВМ праз мультыплексны канал, мае сувязі мадэмнага кіравання, можна выкарыстоўваць для выхаду ў сетку з пратаколам HDLC (X 25);
- праграміруемы таймер;
- мультыплексары 4 каналы — С2 або ІРПС 8 каналаў — С2 або ІРПС (IV кв. 1991);
- адаптэр прамога доступу;
- устройства ўзгаднення сістэмных інтэрфейсаў «Агульная шына» — НПІ;
- адаптэр лакальнай сеткі СМ4610 забяспечвае работу ў саставе простай неаднароднай сеткі сумесна з СМ1420, СМ1702, ЕС 1840, ЕС 1841, IBM PC (пастаўка з IV кв.);
- адаптэр лакальнай сеткі СМ 4608, прызначаны для стварэння лакальнай сеткі тыпу ETHEPNET (пастаўка з 1 кв. 1991 г.).

ПА АСОБНЫХ ДАГАВОРАХ МОГУЦЬ БЫЦЬ ПАСТАЎЛЕНЫ ДАДАТКОВЫЯ ПРАГРАМНЫЯ СРОДКІ:

- сістэмы праграміравання ФАРТРАН-77, Бейсік (інтэрпрэтатар і кампілятар), Паскаль, Кобал-81 у асяроддзі аперацыйнай сістэмы МОС РВМ;
- праграмная падтрымка ўстройстваў для СМ1420 тыпу СМ1420. 5410, СМ5415, СМ5407, СМ5631 і іншых, падключаемых да ВК СМ1425 праз устройства ўзгаднення інтэрфейсаў СМ1425.4511;
- пакет тэкставай апрацоўкі ТЭК-14;
- аперацыйная сістэма тыпу РАФОС (RT II);
- аперацыйная сістэма ДІАМС-1425;
- аперацыйная сістэма ДЕМОС-1425 (UN IX);
- праграмныя сродкі для пабудовы неаднародных размеркаваных сетак і лакальных сетак магістральнай структуры (ETHERNET);
- праграмныя сродкі для пабудовы лакальных сетак кальцавога тыпу «Арбіта».

Па асобных дагаворах **Варонежскае СКТБ, «Сістэмпраграм», Маскоўскае НВА «Электронмаш», Цвярское НВА «Цэнтрпраграмсістэм»** і іншыя арганізацыі ажыццяўляюць пастаўку, суправаджэнне і аказанне навукова-тэхнічных паслуг па базавых і прыкладных праграмных сродках для СМ1425.

Наш адрас: 252180, г. Кіеў, вул. Вялікая Акружная, 4. **ВА «Электронмаш».**

Тэл. 475-43-00, 475-98-18, аддзел маркетынгу, 474-12-53, 475-93-82 аддз. СКБ, 475-94-24, 474-12-37, аддз. збыту, 475-92-20 (АНТІ).

Тэлетайп 131062 КОСМАС.
Тэлефакс 474-12-82.

КІЕЎСКАЕ ВЫТВОРЧАЕ АБ'ЯДНАННЕ «ЭЛЕКТРОНМАШ» ПРАПАНУЕ НОВУЮ МАДЭЛЬ МІКРА-ЭВМ З РАЗРАДУ СМ 1810 «НІЎКА»

У вашым распараджэнні:

АПАРАТНАЕ АСЯРОДДЗЕ

- мікрапрацэсар 86,87
- ОЗУ — не менш як 1 МБ
- жорсткі дыск ад 20 да 80 МБ
- гібкі дыск 360/720 кБ
- каляровы манітор
- друк стандартны
- сістэмны інтэрфейс I41

ПРАГРАМНАЕ АСЯРОДДЗЕ

- МДОС 1810 (макраасэмблер, Сі)
- БОС 1810 (макраасэмблер, Сі, ПЛ/М, Фартран, Паскаль)
- ОССФП 1810

ДАДАТКОВЫЯ СРОДКІ

- хуткі друк паралельнага тыпу;
- відэаграфічны кантролер з высокай вырашальнай здольнасцю;
- спалучэнне са стандартнымі інтэрфейсамі;
- выхад у сеткі ЭВМ;
- шырокая наменклатура ўстройстваў сувязі з аб'ектам;
- двухузроўневыя комплексы для пабудовы АСУТП;
- канструктывы для прамысловага асяроддзя.

ЗАБЯСПЕЧАНА праграмная сумяшчальнасць з ЭВМ тыпу IBM PC/XT.

РАСПРАЦАВАНА ПРАГРАМНАЕ ЗАБЕСПЯЧЭННЕ:

- для шматразовага рэжыму работы з вялікімі тэрміналамі;
- для праектавання і суправаджэння па АСУТП, арыентаванае на праекціроўшчыка без спецыяльнага стварэння ў галіне праграміравання;
- для пабудовы двухузроўневых сістэм кіравання і збору інфармацыі.

ВАШ ВЫЙГРЫШ:

- **ДАСТУПНАЯ ЦАНА** у рублях (базавы комплекс — 21 тыс.);
- **СЦІСЛЫЯ ТЭРМІНЫ ПАСТАЎКІ**
- **ІМПАРТНАЯ ПЕРЫФЕРЫЯ** ў спалучэнні з айчыннай электронікай;
- **НАДЗЕЙНАСЦЬ** не ўступае замежным узорам дадзенага тыпу;
- **КАНФІГУРАЦЫЯ ПАСТАЎКІ** пад ваш праект;
- **ФІРМЕННЫ СЕРВІС** на працягу ўсяго тэрміну службы, гарантыя — 3 гады;
- **СКАРАЧЭННЕ ТЭРМІНАЎ** распрацоўкі і ўкаранення АСУТП.

НАШ АДРАС: 252180, г. Кіеў, вул. Вялікая Акружная, 4.
ТЭЛЕФОНЫ: 475-43-00, 475-98-18. Тэлетайп: 131062, 132114, 131733 «Космас».

Камп'ютэр і школа

ШКОЛЬНЫЯ КАМП'ЮТЭРНЫЯ КЛАСЫ, ПОЎНАСЦЮ АДПАВЯДАЮЧЫЯ ПАТРАБАВАННЯМ КАМП'ЮТЭРЫЗАЦЫІ НАРОДНАЙ АДУКАЦЫІ

Кіеўскае вытворчае аб'яднанне «Электронмаш» прапануе для камп'ютэрызацыі навучальнага працэсу ў школах, прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах, тэхнікумах, ВНУ і іншых навучальных установах вучэбна-гульнявы комплекс «ПОШУК» (ВГК «Пошук»).

ВГК «Пошук» — сумесная распрацоўка інжынераў, педагогаў і ўрачоў, у якой улічаны ўсе патрабаванні, якія прад'яўляюцца да школьных камп'ютэрных класаў.

ВГК «Пошук» — гэта праграмная сумяшчальнасць з камп'ютэрамі IBM PC, што адпавядае канцэпцыі камп'ютэрызацыі народнай адукацыі СССР і дае магчымасць выкарыстаць вялікія існуючыя напрацоўкі праграмнага забеспячэння, у тым ліку тыя, што атрымліваюцца ў рамках рэалізацыі праекта «Пілотныя школы».

ВГК «Пошук» — гэта бяспека для здароўя дзяцей дзякуючы размяшчэнню камп'ютэраў на спецыяльна распрацаваных у адпаведнасці з санітарна-гігіенічнымі патрабаваннямі і пастаўляемых спажыўцу ў саставе комплексу рэгулюемых пад рост дзіцяці сталоў і распрацаваных урачамі рэкамендацый па выкарыстанню комплексаў.

ВГК «Пошук» — гэта пастаўка «пад ключ» і высакаякасны сервіс на ўсёй тэрыторыі Савецкага Саюза.

Комплекс «Пошук» — гэта рабочае месца выкладчыка (РМВ) і ад 8 да 15 рабочых месц навучэнцаў (РМН), аб'яднаных лакальнай вылічальнай сеткай са скорасцю абмену 64,300 або 800 кбіт/с.

Тэхнічныя характарыстыкі РМВ і РМН

Назва характарыстыкі	РМВ	РМН
Тып мікрапрацэсара	К1810 ВМ88	К1810 ВМ88
Хуткадзеянне, аперацый у сек.	1,25 млн.	1,25 млн.
Разраднасць апрацоўваемых даных	8,16 біт	8,16 біт
Ёмістасць ОЗУ	340 кбайт	340 кбайт
Ёмістасць знешняй памяці на гібкіх магнітных дысках	2х1 Мбайт	—
Манітор	каляровы, дазвол 320х200 кропак	каляровы, дазвол 320х200
Друкуючае прыстасаванне	матрычнае, скорасць друкавання да 100 сім/с	
Стол	рэгулюемы па вышыні	рэгулюемы па вышыні

Па жаданню заказчыка магчыма пастаўка РМВ з ОЗУ 600 кбайт і знешняй памяццю «Вінчэстэр» (20—40 мбайт) і РМН з манахромным маніторам.

Сістэмнае праграмнае забеспячэнне: аперацыйная сістэма тыпу МС ДОС, мовы праграміравання БЕЙСІК, ПАСКАЛЬ і інш.

Прыкладное праграмнае забеспячэнне: курс інфарматыкі, раздзелы па матэматыцы, фізіцы і інш. прадметах.

Кошт па стану на 01.01.91 г.: РМВ — 11.400 руб.; РМН — 6.440 руб; Адаптэр лакальнай сеткі — 116 руб. 02, (манітор МС6106 02).

Для заключэння дагавора на пастаўку камп'ютэрнага класа вам неабходна накіраваць у наш адрас гарантыйнае пісьмо з указаннем патрабуемай колькасці рабочых месц і плацежных рэквізітаў.

Заяўкі накіроўваць на адрас: 252180, г. Кіеў-180, вул. Вялікая Акружная, 4. ВА «Электронмаш».

Тэлефоны для даведак: 474-13-38, 475-43-00.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

24 мая

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «І песня ўзлятае сама...» Фільм-канцэрт.
9.05. «Гамлет». Мастацкі фільм. 1-я і 2-я серыі.
11.35. «Алах Акбар». Дак. фільм.
12.35. Сімфанічныя мініяцюры.
13.15. Весткі.
16.30. «Фламінга прыносіць шчасце». Мастацкі фільм.
17.40. «Тапчумба», «Адчыненае акно». Мультфільмы.
18.00. Моладзь і час. «Юнгі», «У палоне юнацтва свайго».
18.55. Наш каментарый. Прыватызацыя: «за» і «супраць».
19.00. Панарама.
19.30. «Чувашскія ўзоры». Кінанарыс.
19.45. Буг. Літаратурна-мастацкі часопіс.
20.15. «Раскрый сваё сэрца». Дабрачыннасць — з чаго яна складаецца?
20.45. Калыханка.
21.00. Іграе камерны ансамбль «Мюзеус» (Канада).
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Першая агульнасаюзная праграма

6.30. Раніца.
9.00. Інавацыя. Маркетынг. Вынік.
9.15. «Праверка на дарогах». Мастацкі фільм.
10.50. ...Да 16 і старэйшым.
11.30. Дак. фільм «Блакнот разведчыка».
12.00. ТСН.
12.15. Чалавек і закон.
13.30. Да Дня славянскай пісьменнасці і балгарскай культуры.
15.00. ТСН.
15.15. «Загад». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
16.20. «Вам, ветэраны». Пераможцы.
17.45. Наш сад.
18.15. Мерыдыян. Міжнародныя навіны.
18.30. «Славянскі ход». Адкрыццё свята славянскай пісьменнасці і культуры.
21.00. Час.
21.45. «Азірніся». Мастацкі фільм.
23.10. «ВіД» прадстаўляе: «Справа», «Музагляд», «Шоў-біржа», «Эльдарада», «МТБ». У перапынку **(0.15)**—ТСН.

Другая агульнасаюзная праграма

17.00. Дзённік з'езда.
17.15. «Пажар № 7. Як быць беспрацоўным...»
18.05. Д. Меражкоўскі. «Хрыстос і антыхрыст». Спектакль Вільнюскага рускага драматычнага тэатра.
19.00. «Падмаскоўе — Пенсільванія». Тэлемост.
20.00. Весткі.
20.15. Добрай ночы, малышы!
20.30. Спорт для ўсіх.
20.45. Народныя мелодыі.
21.00. Час (з сурдаперакладам).
21.45. На IV З'ездзе народных дэпутатаў РСФСР. У перапынку **(23.00)** — Весткі.
23.45. Дак. фільм «Байкальская сімфонія».

25 мая

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Усе супраць аднаго». Мастацкі фільм. 1-я серыя.
9.55. «Георге Мусця. Адкрыцці». Фільм-канцэрт.
10.35. «Ход канём». Міжнародны дзіцячы шахматны турнір у Мінску.
11.00. Тыдзень планеты.
11.15. Вучымся бізнесу. Вопыт стаўлення рыначных інфраструктур.
11.55. Дак. фільм «Падводны пошук».
12.05. «Хочаце — верце, хочаце — не!» Вяшчунка Клара. Прадстаўляе Карэльскае тэлебачанне.
13.00. Р. Фрыд. Монаопера «Пісьмы Ван Гога».
14.25. Імя, выкрасленае з энцыклапедыі. Аляксандра Ізмайловіч.
15.05. Тэлевізійны дзіцячы дзень. 1. Літаратурныя сустрэчы. Пісьменнік II. Міcько ў вучняў СШ № 156 г. Мінска. 2. Вітаем вас! Выступленне ўдзельнікаў заключнага канцэрта Рэспубліканскага агляду самадзейнасці школ-інтэрнатаў.
16.30. Я і мы. Мастацка-публіцыстычная праграма.
17.30. «Каменная кветка». Мультфільм.
18.00. Адраджэнне. Культурна-асветная праграма.
19.00 Панарама.
19.30. Тэлевізійны дзіцячы дзень. 1. Студыя лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР І. Я. Міcько. 2. Спявае хор «Кантылена».
20.45. Калыханка.
21.05 У час выпрабаванняў. Арэнднае прадпрыемства «Беларусьгуматэхніка» (г. Бабруйск).
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Першая агульнасаюзная праграма

6.30. Дак. фільмы «Каслі», «У Макса ў Кактэбелі».
7.00 «Царэўна-жаба». Мультфільм.
7.30. Рытмічная гімнастыка.
8.00. ТСН.
8.15. Дак. фільм «На зямлі Бібліі» (Венгерскае тэлебачанне).
8.50 Ранішняя забаўляльная праграма.
9.20. Наш сад.
9.50. Ранішняя зорка.
10.50. А. М. Астроўскі. «Жаніцьба Бялугіна». Фільм-спектакль тэатра імя К. С. Станіслаўскага.
13.30. «Бурда мoдэн» прапануе...
14.00. «Вобраз». Літаратурная перадача для старшакласнікаў.
15.00. ТСН.
15.15. Палітычныя дыялогі. «Хто ёсць хто».
16.30. «Каралеўства Крывых Люстэркаў».
18.00. Міжнародная панарама.
18.45. «Наследніца «пярэваратняў». 1-я і 2-я серыі.
21.00. Час.
21.45. «Шчаслівы выпадак». Сямейная тэлевіктарына.
22.45. «Не люба — не слухай». Гумарыстычна - забаўляльная праграма.
23.45. Прэзентацыя новай пласцінкі А. Сярова на музыку І. Крутога «Ты мяне кахаеш».
0.45. ТСН.

Другая агульнасаюзная праграма

8.00. Ранішняя гімнастыка.
8.20. Мультфільмы «Ішоў трамвай дзесяты нумар», «Тры мядзведзі».
8.45. Руская мова.
9.15. Фільмы рэжысёра М. Сяркова. «Дзе знайсці нявесту». «Першы рух душы», «Горкая рабіна», «Восень. Празрыстая раніца».
10.30. Відэаканал. «Садружнасць» прадстаўляе: Дзень тэлебачання Грузіі; Сацыяльна-грамадскія, эканамічныя і палітычныя праблемы ў матэрыялах з Малдовы, Кіргізіі, Казахстана і Эстоніі.
11.30. Відэаканал «Плюс адзінаццаць».
13.15. Весткі.
13.30. Відэаканал «Садружнасць».
15.00. «Дапамажы сабе сам». Аб іплікатарах Кузняцова.
15.45. «У гасцях у гномаў». Мультфільм.
16.00. «ТБ аб ЦіВі».
17.00. Дзённік з'езда.
17.15. «Місіс СССР — місіс Амерыка». Конкурс.
18.45. Дзіцячы сад.
19.00. Валейбол. Першынство сусветнай лігі. Зборная СССР — зборная Італіі.
20.00. Весткі.
20.15. Добрай ночы, малышы!
20.30. П. І. Чайкоўскі. Рамансы.
21.00. Час (з сурдаперакладам).
21.45. На IV З'ездзе народных дэпутатаў РСФСР. У перапынку **(23.00)**—Весткі.
23.45. «Выпадак з газетнай практыкі». Мастацкі фільм.

РАДЫЁ

25 мая

Апошнія паведамленні: 5.00, 6.00, 8.00, 10.00, 12.00, 15.00, 16.00, 17.00, 19.00, 20.10, 22.00, 23.00.

7.00 — «Суботнім ранкам». Музычна-публіцыстычны выпуск. 8.15 — «У нас у гасцях— часопіс «Вожык». 8.45 — «Музычная афіша». 9.15 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». Праграма «Радыёкантакт». 10.15 — радыёстанцыя «Арляняты». «Дарога перасцерагае...». Аб праблемах дзіцячага траўматызму. 10.31 — В. Васамурці. «Незвычайнае падарожжа свавольніка». Аповесць-казка. 11.00 — «Фальклор». Радыёклуб. 11.30 — «Увайсці ў кожны дом». 12.00 — радыёстанцыя «Саюз». 13.00 — «Для веруючых і няверуючых». 13.25 — «Поп-хваля». Канцэрт. 14.00 — «На сувязі радыёстудыя ў Астанкіне». 15.15 — «Музыка XX стагоддзя: праблемы і перспектывы. 16.15 — «Рамантыкі». 17.15 — канцэрт. 17.40 — «Сузор'е». Радыёчасопіс. 18.00— «У люстэрку падзей». Перадача на міжнародныя тэмы. 18.50 — «Прафсаюзны веснік». Інфармацыйная праграма. 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.30— «Вячэрнія зарніцы». 21.00 —«У суботу вечарам». 21.40 — «Аўтограф». Рэкламна-інфармацыйная праграма 22.15 — «Паўгадзіны з меламанам». Эстрадная праграма. 22.45 — «У вашу фанатэку». Выступае група «Кіно». 23.15 — радыёстанцыя «Юнацтва».

НАДВОР'Е

24 мая

Усход, захад, даўжыня дня: Мінск — 4.54, 21.19, 16.25; Віцебск—4.37, 21.16, 16.39; Магілёў—4.43. 21.08, 16.25; Гомель — 4.47, 20.59, 16.12; Гродна — 5.09, 21.14, 16.25; Брэст — 5.19, 21.25, 16.06.

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае надвор'е, часам дажджы. Тэмпература паветра ў Віцебску і Магілёве — 8—10, Гомелі і Мінску—9—11, Гродна—10—12, Брэсце—11—13 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак месцамі пройдуць невялікія дажджы. Тэмпература паветра ноччу 25-га 2—7 градусаў цяпла, месцамі замаразкі да 0—2 марозу, удзень 10—15 градусаў цяпла. 26-га ноччу 5 — 10, удзень—12—17 градусаў цяпла.

Узровень радыяцыйнага гама-фону на тэрыторыі рэспублікі 23 мая складаў: у Брэсце— 0,010, Гродна — 0,012, Мінску — 0,013, Магілёве—0,016, Гомелі—ад 0,018 да 0,037 мілірэнтгена ў гадзіну.

Натуральны радыяцыйны гама-фон на тэрыторыі рэспублікі знаходзіцца ў межах ад 0,010 да 0,020 мілірэнтгена ў гадзіну.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ
СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Аб дадатковых мерах па ўзмацненню сацыяльнай абароны насельніцтва ў сувязі з рэформай рознічных цэн». У Кабінеце міністраў СССР.

«Яны» і «мы», ці ўсё ж разам?» Нататкі з плошчы Леніна.

«Аб надзвычайных мерах па выкананню бюджэту Беларускай ССР на другое паўгоддзе 1991 г.». Даклад першага намесніка Старшыні Савета Міністраў БССР М. У. Мясніковіча на IV сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

«Рабочыя месцы не пакінулі». Экспрэс-інфармацыя.

«Кур'ер планеты». Агляд паведамленняў з-за рубяжа.

Саюзная і рэспубліканская інфармацыя.

«Чорны хлеб контрразведчыка». КДБ без грыфа «сакрэтна».

«У садзе і агародзе». У дапамогу садаводам.

Фільмы тыдня.

Праграма тэлеперадач на тыдзень.

Афіша дня.

Беларускі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга дзяржаўны інстытут народнай гаспадаркі імя В. У. Куйбышава

АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС

на замяшчэнне вакантных пасад:

загадчыка кафедры арганізацыі гандлю,
прафесара кафедры банкаўскай справы,
дацэнтаў кафедры: банкаўскай справы, арганізацыі гандлю, бухгалтарскага ўліку і аналізу ў гандлі.

Тэрмін падачы дакументаў на конкурс—месяц з дня апублікавання аб'явы.

Дакументы накіроўваць на адрас: 220072, г. Мінск, пр. Партызанскі, 26. Рэктару інстытута.

ГРОДЗЕНСКІ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫ ІНСТЫТУТ

АБ'ЯЎЛЯЕ ПРЫЕМ СТУДЭНТАЎ

на вучобу з адрывам ад вытворчасці на 1-ы курс 1991-92 навучальнага года на наступныя факультэты; аграномічны, аховы раслін і зоаінжынерны

Тэрмін навучання на дагаворнай аснове пры поўнай паэтапнай кампенсацыі прадпрыемствамі і арганізацыямі затрат інстытута на падрыхтоўку спецыяліста ў адпаведнасці з разлікамі. Трохбаковы дагавор падпісваецца абітурыентам, кіраўнікамі і галоўнымі бухгалтарамі прадпрыемства і інстытута.

Заявы аб прыёме падаюцца на імя рэктара ў прыёмную камісію з прыкладаннем дакумента аб сярэдняй адукацыі (арыгінал), медыцынскай даведкі, шасці фотакартак размерам 3х4 см, выпіскі з працоўнай кніжкі або кніжкі калгасніка (для асоб, якія маюць стаж работы), заверанай начальнікам (інспектарам) аддзела кадраў. Пашпарт прад'яўляецца асабіста.

Без уступных экзаменаў (па выніках субяседавання з улікам прафесіянальнай арыентацыі) залічваюцца пераможцы міжнародных, усесаюзных, рэспубліканскіх (БССР) алімпіяд выпускнікоў агульнаадукацыйных школ і ПТВ, праведзеных Міністэрствам адукацыі БССР у 1990-91 гадах. Асобы, якія паступаюць у інстытут на дагаворнай аснове, залічваюцца па выніках субяседавання па прадметах уступных экзаменаў.

Тыя, хто не заключыў індывідуальных дагавораў, здаюць уступныя экзамены па беларускай літаратуры (вусна), хіміі (вусна) і біялогіі (вусна пры паступленні на зоаінжынерны факультэт або пісьмова — на аграномічны і факультэт аховы раслін). Пры адсутнасці ацэнак па беларускай мове і літаратуры ў дакументах аб сярэдняй адукацыі здаецца экзамен па рускай мове і літаратуры (сачыненне).

Пры паступленні на зоаінжынерны факультэт прымаюцца без уступных экзаменаў па выніках папярэдняга субяседавання асобы, якія закончылі сярэднія агульнаадукацыйныя школы з залатым (сярэбраным) медалём, сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы па адпаведнай спецыяльнасці або СПТВ на базе няпоўнай сярэдняй школы з дыпламам на «выдатна».

Узнагароджаныя пасля заканчэння сярэдняй школы залатым (сярэбраным) медалём, закончыўшыя сярэднюю спецыяльную навучальную ўстанову або прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча на базе няпоўнай сярэдняй школы з дыпламам на «выдатна» пры паступленні на аграномічны факультэт і факультэт аховы раслін здаюць экзамен па біялогіі. Пры ацэнцы «пяць» яны вызваляюцца ад здачы астатніх экзаменаў і залічваюцца ў інстытут, а пры атрыманні ацэнкі «чатыры» або «тры» — здаюць астатнія экзамены.

На закончыўшых з дыпламам на «выдатна» сярэднія прафесіянальна-тэхнічныя вучылішчы на базе сярэдняй адукацыі ўказаны парадак распаўсюджваецца пры паступленні на спецыяльнасці, якія адпавядаюць атрыманым прафесіям.

Пераможцы (І, ІІ, ІІІ месца) абласных і Мінскага гарадскога тураў алімпіяд школьнікаў (1990 і 1991 гг.), праводзімых органамі кіравання Міністэрства адукацыі БССР, вызваляюцца ад уступных экзаменаў па адпаведных дысцыплінах з выстаўленнем ацэнкі «пяць». Залічэнне ў ВНУ праводзіцца па колькасці балаў, набраных на ўступных экзаменах. Выпускнікі падрыхтоўчых аддзяленняў залічваюцца без здачы ўступных экзаменаў.

Без конкурсу пры атрыманні станоўчых ацэнак на ўступных экзаменах залічваюцца ваеннаслужачыя, звольненыя ў запас, і тыя, хто карыстаецца ўстаноўленымі ўрадам ільготамі, круглыя сіроты і тыя, хто застаўся без бацькоў, інваліды І і ІІ груп, якім па заключэнню УПЭК не проціпаказана вучоба ў ВНУ.

Пры роўнасці конкурсных балаў пераважнае права на залічэнне атрымліваюць ваеннаслужачыя, звольненыя ў запас на працягу трох апошніх гадоў; асобы, якія праявілі схільнасць да выбранай спецыяльнасці і маюць стаж работы больш як два гады.

Заявы прымаюцца з 25 чэрвеня па 15 ліпеня; экзамены з 16 ліпеня; залічэнне праводзіцца да 5 жніўня.

Паспяваючыя студэнты атрымліваюць стыпендыю, іншагароднія забяспечваюцца інтэрнатам.

Пры інстытуце з 1 па 15 ліпеня працуюць стацыянарныя падрыхтоўчыя курсы, аплата за вучобу 15 рублёў.

Адрас інстытута: 230600, г. Гродна, вул. Церашковай, 28. Прыёмная камісія. Тэл. 47-20-94.

Тэлефоны для даведак: 45-40-42, 45-25-29.

Галоўны рэдактар У. Б. НАРКЕВІЧ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, Ленінскі праспект, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52; 32-41-92, рэкламы і аб'яў — 32-35-91, навін — 32-60-13.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні неабавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Тыраж 102.822. Індэкс 63850. Зак. № 100. Выходзіць 250 разоў на год.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12